

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ

Üstün Zekalı ve Yetenekli Bireylere Yönelik Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi

SAMSUN

ÜSTÜN ZEKALI VE YETENEKLI ÇOCUKLAR

ÇALIŞTAYI

ÇALIŞTAY RAPORU

OMÜ
YAYINLARI

**SAMSUN ÜSTÜN ZEKÂLI VE YETENEKLİ
ÇOCUKLAR ÇALIŞTAYI**

ÇALIŞTAY RAPORU

Düzenleyen

Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Üstün Zekalı ve Yetenekli Bireylere Yönelik Eğitim
Uygulama ve Araştırma Merkezi
(OMÜ ÜSYEM)

Paydaşlar

Samsun İl Milli Eğitim Müdürlüğü
Samsun Büyükşehir Belediyesi

Çalıştay Kurulu Başkanı

Prof. Dr. Fatma AYDIN

Çalıştay Kurulu Başkan Yardımcıları

Doç. Dr. Meryem VURAL BATIK
Dr. Öğr. Üyesi Melek BABA ÖZTÜRK

©Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yayınları
Samsun 2025

Yayın Yönetmeni

Doç. Dr. Muhammet MEMİŞ

Sayfa Düzeni

Kısmet AYDIN

ISBN

978-605-5085-53-7

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Yayınları

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Kurupelit Kampüsü
Yayın Koordinatörlüğü 55139 Atakum/SAMSUN
0362 312 19 19
yayinkoordinatorlugu@omu.edu.tr

Kıtapta yer alan bilgilerin tüm sorumluluğu yazarlara aittir.

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ

Üstün Zekalı ve Yetenekli Bireylere Yönelik Eğitim
Uygulama ve Araştırma Merkezi

ÇALIŞTAY RAPORU

SAMSUN ÜSTÜN ZEKÂLI VE YETENEKLİ
ÇOCUKLAR ÇALIŞTAYI

29 Nisan 2025

SAMSUN ÜSTÜN ZEKALI VE YETENEKLİ ÇOCUKLAR Çalıştayı

29 NİSAN 2025 | 09:30 - 17:00

 SBB ÖMER HALİS DEMİR ÇOK AMAÇLI SALONU

Üstün Zekalı ve Yetenekli Bireylere Yönelik Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi

 +90 362 312 1919 / 5515-5891

 omu_usyem

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ
Üstün Zekalı ve Yetenekli Bireylere Yönelik Eğitim
Uygulama ve Araştırma Merkezi

ÇALIŞTAY RAPORU

SAMSUN ÜSTÜN ZEKÂLİ VE YETENEKLİ ÇOCUKLAR ÇALIŞTAYI

29 Nisan 2025, Samsun
SBB Ömer Halis Demir Çok Amaçlı Salonu

DÜZENLEYEN

Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Üstün Zekalı ve Yetenekli Bireylere Yönelik Eğitim Uygulama
ve Araştırma Merkezi (OMÜ ÜSYEM)

PAYDAŞLAR

Samsun İl Milli Eğitim Müdürlüğü
Samsun Büyükşehir Belediyesi

ÇALIŞTAY KURULU BAŞKANI

Prof.Dr. Fatma AYDIN

ÇALIŞTAY KURULU BAŞKAN YARDIMCILARI

Doç.Dr. Meryem VURAL BATIK
Dr.Öğr.Üy. Melek BABA ÖZTÜRK

RAPORU HAZIRLAYANLAR

Doç.Dr. Meryem VURAL BATIK
Dr.Öğr.Üy. Melek BABA ÖZTÜRK
Doç.Dr. Sema TAN
Nurullah KARAKULLUKÇU

ÇALIŞTAY DÜZENLEME KURULU

Doç.Dr. Meryem VURAL BATIK (Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi)
Dr.Öğr.Üy. Melek BABA ÖZTÜRK (Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi)
Prof.Dr. Seher BALCI ÇELİK (Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi)
Doç.Dr. Polat ŞENDURUR (Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi)
Doç.Dr. Elif Omca ÇOBANOĞLU (Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi)
Doç.Dr. Deniz ÖZCAN KARA (Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi)
Doç.Dr. Sema TAN (Sinop Üniversitesi Eğitim Fakültesi)
Doç.Dr. Esen ERSOY (Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi)
Dr.Öğr.Üy. Elif MERCAN UZUN (Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi)
Dr. Öğr. Üy. Beril TEKELİ YİĞİT (Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi)
Öğr.Gör.Dr. Uygur BAYRAKDAR (Ondokuz Mayıs Üniversitesi Samsun MYO)
Arş.Gör.Dr. Mücahit AYDOĞMUŞ (Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi)
Dr. Murat AĞAR (Samsun İl Milli Eğitim Müdürlüğü)
İrfan YETİK (Samsun İl Milli Eğitim Müdürlüğü)
Halit DOĞAN (Samsun Büyükşehir Belediyesi)
Eyüp ÇAKIR (Samsun Büyükşehir Belediyesi)
Yahya TORUN(Samsun Büyükşehir Belediyesi)
Nurullah KARAKULLUKÇU (Şehit Ahmet Özsoy İlkokulu)
Adem İCİ (Samsun BİLSEM)
Betül EROL (Atakum BİLSEM)
Kerim CÜCE (Atakum BİLSEM)
Ramazan DEMİRKOL (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)
Solmaz ERBAŞ (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)

KOORDİNATÖRLER

Doç.Dr. Meryem VURAL BATIK (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)
Dr.Öğr.Üy. Melek BABA ÖZTÜRK (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)
Doç.Dr. Sema TAN (Sinop Üniversitesi)
Nurullah KARAKULLUKÇU (Şehit Ahmet ÖZSOY İlkokulu)

MODERATÖRLER

Prof. Dr. Seher BALCI ÇELİK (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)
Doç.Dr. Deniz ÖZCAN KARA (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)
Doç.Dr. Elif Omca ÇOBANOĞLU (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)
Doç.Dr. Esen ERSOY (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)
Doç.Dr. Polat ŞENDURUR (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)
Dr.Öğr.Üy. Elif MERCAN UZUN (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)
Dr.Öğr.Üy. Beril TEKELİ YİĞİT (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)
Dr. Mücahit AYDOĞMUŞ (Ondokuz Mayıs Üniversitesi)

RAPORTÖRLER

Adem İCİ (Samsun BİLSEM)
Betül EROL (Atakum BİLSEM)
Burakhan ÖMÜRAL (Asarcık YBO)
Hicran DENİZLİ GÜLBOY (Çarşamba BİLSEM)
Kerim CÜCE (Atakum BİLSEM)
M. Ali ARLI (Eğitim Bilimleri Koleji)
Salih GÜNEŞ (Atakum Milli Eğitim Müd.)
Yusuf ÖZDEMİR (Samsun BİLSEM)

KATILIMCILAR

Ahmet ÜNVER	Derya ATALAY	Merve KIZIROĞLU
Ahmet YILDIZ	Emrah KARATAŞ	Mevlûde DOĞAN
Ahmet Yiğit DUMAN	Erdoğan ÖZTÜRK	Mukaddes KOÇ
Ali İhsan BAYDAR	Eren ÜNSAL	Mustafa YAVUZ
Arife DURSUN	Esra ARABACI	Navruz DEMİR
Aslıhan ASLAN	Esra ÇALIŞ	Necla BAYAT
Aycan SEYMEN	Ferhat ARSLAN	Necmiye KARAKULLUKÇU
Bahadır OĞUZ	Gizem Mina ÖZYAZICI	Nuray KAHRAMAN
Banu SENİ	Gülser ÇELEBİ BAŞ	Nurdan ALTINBEK
Beyza Nur ÖZKER	Hacer KILIÇKIRAN	Pelin KALPAR
Bilal AKDAĞ	Hakan Can TAŞÇILAR	Ramazan DEMİRKOL
Bilgen SÜRER ÇAKIR	Halit Emre SEVİNÇ	Recep TEMİZ
Biol SUSAM	Hamza TURAL	Sadettin YILDIRIM
Bülent KOÇ	Hülya AKDAĞ	Saniye AÇIKALIN
Büşra ALPHAYTA	Işıl BUÇAN	Sedat YAŞAR
Büşra Nur DÜZEN	İlker KARAKAYA	Sinem KANT
Cansu KARAMAN TÜRK	Kiraz ERCİYAS YAVUZ	Solmaz ERBAŞ
Cebrail YILDIRIM	M.Rüştü KALAFATOĞLU	Şazile KARAGÖZ
Cem ÇİNİCİOĞLU	Maide Beyda SİNSİ	Tubanur ŞİRİN
Civan ÇELİK	Mehtap YILMAZ	Tülay KESKİN ÇALIK
Çiğdem TURAN EGE	Meltem KOÇ	Ufuk GÖKCAN
Deniz Özlem ÖZAKTAŞ	Mercan YAŞAR	Umay GEZER

GRAFİK TASARIM

Burakhan ÖMÜRAL

*Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocuklar Çalıştayı'nın çıktıları "Uluslararası Üstün Zekalıların Eğitimi Kongresi"nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Atf bilgisi: Vural Batık, M., Baba Öztürk, M., & Tan, S. (2025, 2-3 Ekim). *Samsun'da Üstün Zekalı ve Yetenekli Çocuklar: Çalıştay Çıktıları Ne Diyor?* [Kongre sunum]. Uluslararası Üstün Zekalıların Eğitimi Kongresi, Samsun. <https://i2econgress.omu.edu.tr/wp-content/uploads/sites/150/2025/10/Ozet-bildiri-kitapcigi2.pdf>.

Prof. Dr. Fatma AYDIN

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Rektörü

Günümüzde üstün zekâ kavramı yalnızca akademik başarıyla sınırlı görülmeyip, yaratıcılık, liderlik, sanat ve bilim alanlarındaki özgün performansları da kapsayan çok boyutlu bir çerçevede değerlendirilmektedir. Söz konusu çok yönlülük üstün zekâlı bireylerle ilgili çalışmaların çeşitlenmesini ve gelişmesini beraberinde getirmiştir. Dünyada ve ülkemizde yürütülen çalışmalar bu bireylerin özellikle erken yaşlarda başlayan eğitimlerinin, topluma katkıda bulunma oranlarını artırdığını ortaya koymuştur. Bu sebeple üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin eğitimi, çağdaş eğitim bilimlerinin hem stratejik hem de öncelikli çalışma alanlarından biri olarak kabul edilmektedir. Üstün zekâlı bireylerin bilişsel, duyuşsal ve yaratıcı potansiyellerinin bilimsel temelli eğitim programlarıyla desteklenmesi; yalnızca bireysel gelişim açısından değil, aynı zamanda toplumların yenilik kapasitesi, bilimsel üretkenliği ve sürdürülebilir kalkınma hedefleri açısından da kritik bir önem taşımaktadır. Bu bağlamda gerçekleştirilen **Samsun Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocuklar Çalıştayı**'nın, üstün yetenekliler eğitimi alanında ulusal düzeyde nitelikli bilgi üretimine katkı sunan, bölgesel uygulamaları güçlendiren ve farklı paydaşları ortak bir platformda buluşturan önemli bir akademik girişimdir.

Çalıştay sürecinde; üstün yetenekli bireylerin tanınması, eğitim süreçlerinin bilimsel temelde yapılandırılması, kurumlar arası iş birliği modellerinin geliştirilmesi, öğretmen eğitimi, aile katılımı ve sürdürülebilir destek mekanizmalarının oluşturulması gibi çok boyutlu temalar kapsamlı şekilde ele alınmıştır. Elde edilen bulgular ve öneriler, kuramsal bilgi ile uygulama deneyimini bütünleştiren, alanda politika geliştirme süreçlerine yol gösterici nitelikte güçlü bir çerçeve sunmaktadır.

Üniversiteler, yalnızca bilimsel bilgi üreten kurumlar değil; aynı zamanda toplumsal gelişimi, insan kaynağının niteliğini ve eğitim sisteminin dönüşümünü destekleyen stratejik paydaşlardır. Bu kurumlar, küresel ölçekte hızla değişen bilgi toplumu dinamiklerine uyum sağlayabilmek için araştırma kapasitelerini sürekli geliştirmektedir. Özellikle üstün yetenekliler alanında yürütülen çalışmalar, üniversitelerin hem akademik birikimini hem de toplumla kurduğu etkileşimi görünür kılmaktadır. Ondokuz Mayıs Üniversitesi olarak, üstün yetenekli bireylere ilişkin bilimsel araştırmaları teşvik etmeyi, öğretmen eğitimi ve okul temelli uygulamalara akademik katkı sunmayı, ilgili kurumlarla iş birliği modellerini güçlendirmeyi ve toplumsal sorumluluk anlayışı çerçevesinde bu alandaki çalışmalara öncülük etmeyi temel sorumluluklarımız arasında görüyoruz.

Üstün yetenekli bireylerin erken yaşlardan itibaren keşfedilmesi, yetenek alanlarına göre yönlendirilmesi ve nitelikli bir eğitim ekosistemi içinde desteklenmesi; ancak tüm paydaşların ortak çabasıyla mümkün olabilir. Bu süreç yalnızca eğitim kurumlarının değil; ailelerin, yerel yönetimlerin, sivil toplum kuruluşlarının ve karar alıcıların eşgüdümlü katkılarına gerektirmektedir. Akademik çalışmalar söz konusu paydaşların tavır, yönlendirme ve karar alma süreçlerini olumlu etkileyerek üstün yetenekli bireylerin potansiyellerini en sağlıklı biçimde ortaya çıkarmalarına yardımcı olacaktır. Bu doğrultuda, Samsun Üstün Zekâlılar Çalıştay'ının çıktılarının hem yerel hem de ulusal ölçekte yürütülecek çalışmalara ışık tutacağına, yenilikçi ve kapsayıcı eğitim modellerinin geliştirilmesine katkı sağlayacağına inanıyorum.

Çalıştayın düzenlenmesinde emeği geçen tüm kurumlara, akademisyenlere, öğretmenlere ve paydaşlara teşekkür ediyor; ortaya çıkan bu raporun, üstün yetenekli bireylerin eğitimi alanındaki bilimsel ve uygulamalı çalışmalara değerli katkılar sunmasını diliyorum.

Prof. Dr. Fatma AYDIN

Ondokuz Mayıs Üniversitesi Rektörü

ÇALIŞTAYIN AMACI

Samsun Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocuklar Çalıştayı, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylere Yönelik Eğitim, Uygulama ve Araştırma Merkezi (ÜSYEM) tarafından, Samsun Büyükşehir Belediyesi ve Samsun İl Milli Eğitim Müdürlüğü iş birliğiyle 29 Nisan 2025 tarihinde SBB Ömer Halis Demir Çok Amaçlı Salonu'nda gerçekleştirilmiştir.

Çalıştayın temel amacı, Türkiye'nin eğitim vizyonu doğrultusunda genel eğitim okulları, Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) ve ilgili kurum/kuruluşlar arasında iş birliğini güçlendirmek; "Güçlü Gelecek İçin 2030 Eğitim Stratejisi" hedeflerini desteklemek; üstün zekâlı ve yetenekli çocukların eğitim süreçlerine etkin katkı sağlamak ve bu doğrultuda uygulanabilir, yenilikçi ve sürdürülebilir stratejiler geliştirmektir.

ÇALIŞTAY PLANI

Çalıştayda 8 masa oluşturulmuş, her masada bir moderatör ve bir raportör görevlendirilmiştir. Her masada akademisyen, okul yöneticisi, farklı branşlarda öğretmenler, Bilsen mezunu üniversite öğrencisi ve üstün zekalı çocuk ebeveyni yer almıştır. Çalıştay, 12 akademisyen, 10 okul yöneticisi, farklı branşlarda 52 öğretmen, Bilsen mezunu 8 üniversite öğrencisi ve 8 üstün zekalı çocuk ebeveyni olmak üzere toplam 90 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Organizasyonda OMÜ Özel Eğitim Bölümü öğrencileri görev almıştır.

PROGRAM AKIŞI	
09.00 - 09.30	Kayıt
09.30 - 10.00	Açılış ve Protokol Konuşmaları
10.00 - 10.30	Çalıştay Hakkında Bilgilendirme ve Gruplara Ayrılma
10.30 - 10.45	Kahve Arası
10.45 - 12.00	Grup Çalışmaları 1 HEDEF 1: Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların genel eğitim sınıflarındaki akademik durumlarını ve öğretmenlerin bu konudaki yeterliliklerini belirlemek HEDEF 2: Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların sosyal/duygusal durumlarını ve öğretmenlerin bu konudaki yeterliliklerini belirlemek
12.00 - 13.00	Öğle Yemeği
13.00 - 14.30	Grup Çalışmaları 2 HEDEF 3: Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların genel eğitim okullarında desteklenmesi için okulların fiziksel/finansal kaynaklarını belirlemek HEDEF 4: Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların genel eğitim okullarında desteklenmesi için müfredat farklılaştırma durumlarını belirlemek HEDEF 5: Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların genel eğitim okullarındaki ihtiyaçlarının karşılanmasında öğretmenlere, psikolojik danışmanlara ve ailelere sunulacak destekleri belirlemek
14.30 - 14.45	Kahve Arası
14.45 - 15.45	Grup Çalışmaları 3 HEDEF 6: Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların genel eğitim okullarında desteklenmesi için diğer kurum ve kuruluşların sunabileceği destekleri belirlemek
15.45 - 16.00	Kahve Arası
16.00 - 16.30	Genel Değerlendirme
16.30 - 17.00	Teşekkür Belgelerinin Takdimi ve Kapanış

ÇALIŞTAY KONULARI

1. AMAÇ: DURUM TESPİTİ

Hedef 1: Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların genel eğitim sınıflarındaki akademik durumlarını ve öğretmenlerin bu konudaki yeterliliklerini belirlemek.

- 1) Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların farklı derslerdeki akademik seviyeleri, ilgi ve motivasyonları nasıldır? Zenginleştirilmiş eğitim programlarının bu konudaki işlevselliği nedir?
- 2) Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların eğitsel ihtiyaçlarının karşılanmasında öğretmenlerin yeterlilikleri nasıldır? (Farklılaştırma, zenginleştirme, hızlandırma bağlamında değerlendiriniz.)
- 3) Üstün zekâlı ve yetenekli çocuklar kendi akademik gelişimleri ve kariyer planlamaları için hangi uygulamalara ihtiyaç duymaktadırlar? Bu ihtiyaçlar okul ve aile tarafından nasıl karşılanmaktadır?
- 4) Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların genel eğitim okullarında ihtiyaçlarının düzenli olarak belirlenmesinde sürdürülebilirlik nasıl sağlanabilir?

Hedef 2: Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların sosyal/duygusal durumlarını ve öğretmenlerin bu konudaki yeterliliklerini belirlemek.

- 1) Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların akranlarla ve yetişkinlerle ilişkisi nasıldır?
- 2) Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların duygusal durumları nasıldır?
- 3) Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların sosyal ve duygusal ihtiyaçlarının karşılanmasında genel eğitim okullarındaki öğretmenlerin, psikolojik danışmanların ve ailelerin yeterlilikleri nasıldır?
- 4) Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların ihtiyaçlarını karşılamada öğretmenlerin, psikolojik danışmanların ve ailelerin yeterliliklerinin düzenli olarak belirlenmesinde sürdürülebilirlik nasıl sağlanabilir?

2. AMAÇ: GENEL EĞİTİM OKULLARININ DESTEKLENMESİ

Hedef 3: Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların genel eğitim okullarında desteklenmesi için okulların fiziksel/finansal kaynaklarını belirlemek.

- 1) Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların eğitsel ihtiyaçlarının karşılanmasında genel eğitim okullarının fiziksel koşullarına ilişkin (materyal ve teknolojik araç gereç, bağımsız çalışma ortamı ve proje yapabilmeye vb.) ihtiyaçları nasıldır?
- 2) Bu ihtiyaçların karşılanması için neler yapılabilir?
- 3) Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların eğitsel ihtiyaçlarının karşılanmasında genel eğitim okullarının fiziksel koşullarına ilişkin ihtiyaçlarının düzenli olarak karşılanmasında sürdürülebilirlik nasıl sağlanabilir?

Hedef 4: Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların genel eğitim okullarında desteklenmesi için müfredat farklılaştırma durumlarını belirlemek.

- 1) Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların genel eğitim sınıflarında desteklenmesi için ne tür içerik farklılaştırma uygulanabilir?
- 2) Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların genel eğitim sınıflarında desteklenmesi için ne tür süreç farklılaştırma uygulanabilir?
- 3) Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların genel eğitim sınıflarında desteklenmesi için ne tür ürün farklılaştırma uygulanabilir?
- 4) Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların genel eğitim okullarında desteklenmesi için müfredat farklılaştırma uygulamalarının sürekliliği nasıl sağlanabilir? Ne gibi kontrol ve denetleme mekanizmaları kullanılabilir?

Hedef 5: Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların genel eğitim okullarındaki ihtiyaçlarının karşılanmasında öğretmenlere, psikolojik danışmanlara ve ailelere sunulacak destekleri belirlemek.

- 1) Öğretmenlere ne tür destek eğitimler sunulabilir? Bu eğitimlerin içeriği nasıl olabilir?
- 2) Psikolojik danışmanlara ne tür destek eğitimler sunulabilir? Bu eğitimlerin içeriği nasıl olabilir?
- 3) Ailelere ne tür destek eğitimler sunulabilir? Bu eğitimlerin içeriği nasıl olabilir?
- 4) Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların genel eğitim okullarındaki ihtiyaçlarının karşılanmasında öğretmenlere, psikolojik danışmanlara ve ailelere sunulacak desteklerin sürdürülebilirliği nasıl sağlanabilir?

Hedef 6: Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların genel eğitim okullarında desteklenmesi için diğer kurum ve kuruluşların sunabileceği destekleri belirlemek.

- 1) Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların genel eğitim okullarında desteklenmesi için Bilim ve Sanat Merkezleri nasıl katkıda bulunabilir?
- 2) Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların genel eğitim okullarında desteklenmesi için diğer kurumlar (Belediyeler, STK'lar vb.) nasıl katkıda bulunabilir?
- 3) Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların genel eğitim okullarında desteklenmesi için üniversiteler nasıl katkıda bulunabilir?
- 4) Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların genel eğitim okullarında desteklenmesi için diğer kurum ve kuruluşların sunabileceği desteklerin sürdürülebilirliği nasıl sağlanabilir?

HEDEF 1: ÜSTÜN ZEKÂLİ VE YETENEKLİ ÇOCUKLARIN GENEL EĞİTİM SINIFLARINDAKİ AKADEMİK DURUMLARINI VE ÖĞRETMENLERİN BU KONUDAKİ YETERLİLİKLERİNİ BELİRLEMEK.

1.1. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Farklı Derslerdeki Akademik Seviyeleri, İlgi ve Motivasyonları

1. Akademik Seviyeleri ve Başarıları

- Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların akademik başarıları ile zekâ/yetenekleri arasında doğrusal bir ilişki olmadığı, akademik başarılarının beklentilerin altında kalabildiği, bazen çalışma alışkanlığı eksikliği nedeniyle bu başarının düşebileceği belirtilmektedir.
- Bazı öğrenciler tüm derslerde başarılı iken, bazıları yalnızca belirli alanlarda (örneğin sayısal ve teknolojik alanlarda) yüksek başarı göstermektedir. Özellikle sayısal zekâyâ ve bilimsel alanlara ilgi duyan öğrenciler, sözel derslere karşı daha az ilgi göstermektedir.
- İki tanılı (örn. üstün yetenek + başka bir durum) öğrencilerde akademik başarı ve motivasyon daha değişken olabilmektedir.

2. İlgi ve Motivasyonları

- İlgi alanları ve motivasyonları çeşitlilik göstermekte olup bazıları sayısal ve teknolojik alanlara yoğunlaşırken, bazıları sanat veya sözel alanlarda başarılı olabilmektedir.
- Çocuklar, kendilerini rahat ve güvende hissettikleri, ilgilerine yönelik uygun ortam ve etkinliklerde daha yüksek performans sergilemektedir.
- İlgi ve motivasyonları öğrencinin ilgi alanlarına, öğretmenin yaklaşımına ve eğitim ortamına bağlı olarak değişmektedir. Genel olarak motivasyonun düşük olduğu durumlar, ders içeriklerinin ve müfredatın çocukların seviyelerine ve ilgi alanlarına uygun olmamasıyla ilişkilendirilmektedir.
- Akranlarından ve sınıf seviyesinden farklı hızda öğrenen öğrenciler, derinlemesine eğitim alamadıklarında ya da etkili programlar uygulanmadığında sıkılabilmekte ve motivasyonları azalabilmektedir. Zenginleştirilmiş eğitim programları (ZEP) ya da bireyselleştirilmiş eğitim programları (BEP) eksik olduğunda veya düzgün uygulanmadığında, öğrencilerin motivasyonları düşebilmektedir.
- Okul öncesi ile ilkokulun ilk yıllarında üstün yetenekli çocuklarla yeterince ilgilenilmezse erken dönemde bile motivasyonları azalabilmektedir. Okul öncesi dönemde ilgi alanlarına uygun zenginleştirilmiş etkinlikler sunan kurumlar daha başarılı iken; ilkokuldan itibaren kalabalık sınıflar ve standart müfredat nedeniyle motivasyon düşüşleri yaşanmaktadır. Öğrencilerin sosyal desteğe ve öğretmen farkındalığına ihtiyaçları vardır. Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrenciler ve onlara yönelik kullanılabilecek eğitsel stratejiler hakkında bilgi eksikliği motivasyon kaybını artırabilmektedir.

3. Akademik Baskı ve Motivasyon İlişkisi

- Sürekli akademik başarı beklentisi ve “üstün zekâlı olma zorunluluğu” çocuklarda baskı yaratmakta; bu da motivasyonu olumsuz etkileyebilmektedir.
- Velilerin ve öğretmenlerin akademik başarı odaklı beklentileri, çocukların ilgi ve motivasyonunu engelleyebilmektedir.
- Bazı öğrenciler, akademik başarı ile yeteneklerinin örtüşmemesi nedeniyle kendilerini geliştirmede zorlanmakta, bu da motivasyon düşüşüne yol açmaktadır.

1.2. Zenginleştirilmiş Eğitim Programlarının İşlevselliği

1. Uygulamada Karşılaşılan Temel Sorunlar

- **Kalabalık Sınıflar ve Fiziksel Yetersizlikler:** Sınıf mevcutlarının kalabalık olması, ZEP’in uygulanmasını engellemekte ya da ciddi şekilde zorlaştırmaktadır. Destek eğitim sınıflarının her okulda olmaması da uygulama imkanlarını kısıtlamaktadır. Öğretmenler kaynak, materyal ve zaman eksikliği sebebiyle ZEP’i kâğıt üzerinde uygulamakla yetinmektedir.
- **Öğretmen Vizyonuna Bağlılık:** ZEP’in uygulanması büyük ölçüde öğretmenin farkındalığına, vizyonuna ve motivasyonuna bağlıdır. Bu da programın standardizasyonunu ve yaygınlığını olumsuz etkilemektedir.
- **Eğitim Kademelerine Yayılmaması:** ZEP, özellikle ilkökul ve ortaokul seviyelerinde yaygın ve düzenli uygulanmamaktadır. Her eğitim kademesinde uygulanması gerektiği vurgulanmaktadır.
- **BİLSEM ile ZEP Arasındaki Uyuşmazlık:** Okul idarecilerinin bir kısmında var olan üstün yetenekliler için sadece BİLSEM’in yeterli olduğuna dair inanış, okullarda ZEP veya destek eğitimi uygulamalarının gereksiz olduğuna yönelik bir algı yaratmakta; bunun da okullardaki ZEP uygulamasını zayıflattığı düşünülmektedir.
- **Destek Eğitim Odalarının Sınırlı Kullanımı:** Destek eğitim odalarında BEP (Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı) uygulanırken ZEP’in uygulanmaması, bu ortamların üstün yetenekli öğrenciler için tam kapasiteyle kullanılmadığını göstermektedir.
- **ZEP’in Ders Dışı Saatlere Sıkıştırılması:** ZEP genellikle ders saatleri dışında uygulandığından, öğretmen ve öğrenci arasında yeterli etkileşim sağlanamamakta, her iki taraf da motivasyon kabı yaşamaktadır. ZEP’in mesai saatleri içinde uygulanması önerilmektedir.

2. Öğretmen Yeterlilikleri ve Eğitim İhtiyacı

- **Bilgi ve Farkındalık Eksikliği:** Öğretmenlerin zenginleştirme ve farklılaştırma uygulamaları konusunda bilgi ve farkındalık düzeyi düşüktür. Bu nedenle zenginleştirme uygulamaları çoğunlukla yetersiz kalmaktadır.
- **Donanımlı Öğretmen Eksikliği:** Destek eğitim odalarında üstün yetenekli öğrencilere rehberlik edecek yeterli donanıma sahip öğretmen bulunmamaktadır.

- **Eğitim ve Seminer Eksikliği:** Özellikle BİLSEM öğretmenleri başta olmak üzere öğretmenlere yönelik zenginleştirme, hızlandırma ve farklılaştırma eğitimleri yetersizdir. Bakanlığın ve ilgili kurumların öğretmenlere yönelik düzenli eğitimler, seminerler planlaması gerekmektedir.
- **Yetersiz Kaynak ve Materyal:** Öğretmenler, zaman ve materyal eksikliği nedeniyle zenginleştirme uygulamalarını yüzeysel şekilde yürütmektedir.

3. Programın İşlevselliği ve İçeriği

- **Erken Müdahale Açısından İşlevsellik:** ZEP'in işlevsel olduğu, özellikle erken yaşta okuma yazmayı öğrenen üstün yetenekli öğrencilerde sıkılmanın önüne geçtiği belirtilmektedir. Okuma yazmayı erken öğrenen öğrenciler zenginleştirme etkinliklerinden destek ve fayda sağlamaktadır.
- **Aşırı Akademik Odaklanma:** Programlar daha çok akademik performans üzerine kurulmuş olduğundan sosyal ve duygusal destekler yeterince yer almamaktadır.
- **Proje Temelli Öğrenmenin Eksikliği:** Zenginleştirme uygulamalarında proje temelli öğrenme ve uygulamalı etkinliklere daha fazla yer verilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.
- **Altyapı Eksiklikleri:** ZEP'in işlevselliği altyapı eksiklikleri ve öğretmenlerin yetersiz donanımı nedeniyle tam olarak sağlanamamaktadır.
- **Standart ve Uygulanabilir Format Eksikliği:** ZEP uygulamaları genellikle geçici, plansız ve dağınık olduğu için öğrencilerde beklentileri karşılamamaktadır. ZEP hazırlanırken okul ve öğretmenlerin açık, uygulanabilir bir çerçeve takip edilmesi yönünde desteklenmesi gerekmektedir.
- **Sınav Odaklı Sistem:** Türkiye'de belli aşamalarda standartlaştırılmış sınavların önemli rol oynaması, üstün yetenekli çocukların eğitiminde sınav odaklı bir yaklaşım sergilenmesine neden olmaktadır. Bu durum çocukların ilgi ve yeteneklerine göre eğitim almalarını zorlaştırmakta ve ZEP'in etkililiğini düşürmektedir.

1.3. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Eğitsel İhtiyaçlarının Karşılanmasında Öğretmenlerin Yeterlilikleri

1. Öğrenci ve Öğretmen Dinamikleri

- **Güven ve Bilgi İlişkisi:** Öğretmen üstün yetenekli öğrencilerin bilgi ve ilgi alanına hitap etmediğinde, bu öğrenciler öğretmenin bilgi birikimini sorgulamaktadır. Bu durum öğretmen-öğrenci ilişkisinde sorun yaratabilmektedir.
- **Akademik Başarı Odaklılık:** Öğretmenlerin sadece akademik başarıyı göz önünde bulundurup, diğer alanlardaki yetenekleri göz ardı etmeleri, öğrencilerin değerlendirilmesinde hatalara yol açmaktadır.
- **Dönüt Eksikliği:** Genel eğitim okullarında öğretmenler üstün yetenekli öğrencilere yönelik yaptıkları çalışmaların sonucu hakkında geri bildirim almamaktadır.

- **Takip Eksikliği:** Mevcut yönetmeliklerde öğrencilerin düzenli takibine dair net ifadeler yer almamakta, bu konuda sıkıntılar yaşanmaktadır.
- **Velilerin Tutumu:** Kaynaştırma kapsamındaki öğrencilerin velilerinin bu uygulamaya karşı olumsuz tutumu, öğretmenlerin işini zorlaştırmaktadır.

2. Öğretmenlerin Genel Hazırlığı ve Donanımı

- **Özel Eğitimde Sınırlı Odak:** Öncelikli olarak öğrenme güçlüğü gibi özel eğitim alanları öne çıkmakta; üstün yetenekli bireylerin eğitimi ise genellikle yeterince yer almamaktadır.
- **Eğitim Eksikliği:** Lisans ve hizmet içi eğitimlerde üstün yetenekli öğrencilere yönelik içeriklerin yetersizliği, öğretmenlerin bu konuda yeterli bilgi ve beceriyle donanmalarını engellemektedir.
- **Donanım ve Motivasyonun Rolü:** Öğretmenlerin kendi alanlarında yüksek bilgi birikimine ve yeterli pedagojik donanıma ve motivasyona sahip olmaları, öğrencilerin başarısı üzerinde doğrudan etkilidir.

3. Sınıf İçi Farklılıklarla Başa Çıkma

- **Öğrenci Profillerinin Yönetimi:** Tipik gelişim gösteren öğrencilerle öğretmenler iyi ilerlerken, özel öğrenme güçlüğü olan veya üstün yetenekli öğrencilerle karşılaştıklarında bocaladıkları, sınıf içi farklılıkları yönetmekte zorlandıkları ifade edilmektedir.
- **Fiziksel ve Yapısal Engeller:** Kalabalık sınıflar, yoğun öğretim programı ve sınav odaklı sistem, öğretmenlerin bireysel farklılıkları dikkate alarak zenginleştirme yapmasını zorlaştırmaktadır.
- **Bireysel Çabaların Yetersizliği:** Zorluklara rağmen öğretmenlerin bireysel çaba gösterdikleri, ancak sistematik destek ve altyapı olmadan bu çabaların sınırlı kaldığı vurgulanmaktadır.

4. Öğretmen Rolünün Yeniden Tanımlanması

- **Danışmanlık Rolü Gerekliliği:** Özellikle lise kademesinde öğretmenlik rolünün, öğretmenlerin çocuklara danışmanlık yapacak şekilde dönüşmesi gerektiği belirtilmektedir. Üstün yetenekli çocukların kendi başlarına öğrenebileceği, öğretmenlerin rehberlik ve destek rolü üstlenmesi gerektiği savunulmaktadır.
- **Sistemsel Engeller:** Mevcut sınav ve eğitim sistemi, öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik roller yüklenmesini zorlaştırmakta ve bu nedenle öğretmen rolünde değişim gerçekleşmemektedir.
- **BİLSEM Öğretmeni Profili:** BİLSEM öğretmenlerinin alan bilgisi güçlü, bilimsel araştırma yapabilen, proje geliştirebilen ve çok yönlü uzmanlar olmaları beklenmektedir.

5. Farklılaştırma, Zenginleştirme ve Hızlandırma Uygulamaları

- **Teoriden Uygulamaya Geçiş Sorunu:** Öğretmenlerin farklılaştırma ve zenginleştirme konularında teorik bilgiye sahip olsa da, uygulamada zorlandıkları belirtilmektedir.

- **Hizmet içi Eğitim İhtiyacı:** Öğretmenlerin uygulamalı ve sınıf içi eğitimlerle desteklenmesi gerekmektedir. Ayrıca dış uzmanlardan destek alınmasının faydalı olacağı belirtilmektedir.
- **İçerik Hazırlama ve Materyal Eksikliği:** Öğretmenlerin zenginleştirme içerikleri hazırlamak için gerekli eğitime ve kaynağa ihtiyaç duyduğu, bunun eksikliğini uygulamayı zorlaştırdığı ifade edilmektedir.

1.4. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Kendi Akademik Gelişimleri ve Kariyer Planlamaları İçin İhtiyaç Duydukları Uygulamalar

1. Kariyer Planlamasında İlgilerin ve Gerçeklerin Dengelenmesi

- **İlgi Alanlarının Üzerine Odaklanma Eksikliği:** Öğrenci deneyimlerinden anlaşıldığı üzere, öğrencilerin yetenekli oldukları alanlarda (örneğin matematik ve fizik) gelişim sağlamaları önemsenmemekte, bunun yerine diğer derslerde (Türkçe vb.) başarılı olmaları beklenmektedir. Bu durum öğrencilerin motivasyonunu düşürmekte ve yeteneklerini kullanmalarını engellemektedir.
- **Sistemsel Engeller ve BİLSEM'in Katkısı:** BİLSEM eğitiminin mezuniyet sonrası sınavlarda ve kariyerlerinde somut bir katkısı olmadığı, bu nedenle öğrencilerde hayal kırıklığı yarattığı vurgulanmaktadır.
- **Gerçekçi ve Ülke Koşullarına Uygun Kariyer Planlaması:** Öğrencilerin ilgi alanları ile ülke gerçekleri arasında denge kurmakta zorlandığı, bu nedenle kariyer planlamalarının sadece akademik başarıya değil, meslek içeriği, iş fırsatları, ilgi alanları gibi somut faktörlere göre de yapılması gerektiği ifade edilmektedir.

2. Mesleki Rehberlik ve Farkındalık Çalışmaları

- **Nitelikli İş İmkanlarının ve Sosyal Gelişimin Güçlendirilmesi:** Öğrencilerin akademik gelişimlerinin yanında sosyal becerilerinin de desteklenmesi gerekmektedir.
- **Mesleki Rehberlik İhtiyacı:** Öğrencilerin kendi yeteneklerine uygun meslekleri tanımaları ve bu meslekler hakkında yeterli bilgiye ulaşması önem taşımaktadır. Mevcut durumda, özellikle sosyal bilgiler derslerinde meslek tanımları ve kariyer planlamasına yönelik somut etkinliklerin eksik olduğu belirtilmektedir.
- **Mesleklerle Doğrudan Etkileşim:** Yeni ve gelişen meslek gruplarına ilişkin farkındalığın artırılması için öğrencilerin gerçek dünyadaki bu mesleklerle etkileşime girmeleri sağlanmalıdır.

3. Eğitim Sistemi ve Üniversite Desteği

- **BİLSEM Mezunlarının Üniversite Sınavlarında Avantajlı Olmaması:** LGS ve YKS gibi sınavlarda BİLSEM öğrencilerine ayrılmış kontenjanlar veya ek desteklerin olmaması, üstün yetenekli öğrencilerin kariyer hedeflerine ulaşmasını zorlaştırmaktadır.

- **Üniversitelerle İşbirliği:** Proje grubundaki BİLSEM öğrencilerinin üniversitelerde derslere katılmaları ve uygulamalı eğitim almaları önerilmektedir. Bu tür işbirlikleri, öğrencilerin alanlarını daha iyi tanımalarını ve gelişimlerini desteklemelerini sağlayabilir.

4. Akademik Gelişimde Motivasyon ve Öğrenme Süreçleri

- **Ders Çalışma Alışkanlıkları ve Motivasyon:** Üstün yetenekli öğrencilerin dersleri kolay bulmaları nedeniyle erken yaşlarda ders çalışma alışkanlığı geliştirmekte zorlandıkları, bu durumun ise ilerleyen yaşlarda akademik hedeflere ulaşmalarını engellediği belirtilmektedir.
- **Projeler ve İlgili Alanlarına Yönlendirme:** Öğrencilerin ilgi duydukları alanlarda proje yapmaları motivasyonlarını artırmakta ve başarılarını olumlu yönde etkilemektedir. Bu nedenle, ilgi ve yeteneklerine uygun projelere yönlendirilmelidirler.
- **Sorgulayıcı Yapının Desteklenmesi:** Üstün yetenekli öğrencilerin çok sorgulayıcı olmaları sebebiyle, eğitim sürecinde sorularına uygun ve doyurucu yanıtlar verilmesi gerekmektedir.

5. Velilerin ve Çevrenin Rolü

- **Velilerin Beklentileri ve Etkisi:** Öğrencilerin ilgi ve motivasyonları dikkate alınırken, velilerin görüş ve isteklerinin çok ağır bastığı, bu durumun bazen öğrencilerin gelişimini olumsuz etkileyebildiği vurgulanmaktadır.
- **Destekleyici Ortamlar:** Öğrencilerin kendilerini anlayabilecek ve etkili iletişim kurabilecek öğretmenlere ve yönlendiricilere ihtiyaç duyduğu; ayrıca sosyal destek mekanizmalarının önem kazandığı belirtilmektedir.

1.5. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Eğitsel İhtiyaçlarının Karşılanmasında Ailelerin Yeterlilikleri

1. Ailelerin Akademik Kaygısı ve Beklentileri

- **Artan Akademik Kaygılar:** Tanılaması yapılan öğrencilerin ailelerinde akademik başarı kaygısının arttığı belirtilmektedir. Bu durum, ailelerin çocuklar üzerindeki baskısını yükseltebilmektedir.
- **Kendi Hayallerini Çocuklarına Yansıtma:** Velilerin sıklıkla kendi hayallerini ve beklentilerini çocuklarına dayattıkları, bunun da çocukların gerçek ilgi ve yeteneklerine uygun olmayana yönlendirmelere yol açtığı vurgulanmaktadır.
- **Duygusal ve Maddi Kaygılar:** Ailelerin ekonomik kaygılar ve ideal çalışma ortamı beklentisi nedeniyle çocuklarının istedikleri meslekleri yapmalarına izin vermemeleri ve bunun öğrenciler üzerinde olumsuz etkiler yarattığı belirtilmektedir.

2. Bilinçsiz ve Müdahaleci Tutumlar

- **Sürece Aşırı Müdahale:** Ailelerin sürece fazla müdahil olarak, çocukların meslek seçimlerinde duygusal tercihler yapmalarına sebep oldukları, bu durumun çocukların gerçek potansiyelini ve ihtiyaçlarını görmezden gelmeye neden olduğu belirtilmektedir.

- **Üstün Zekâ ve Üstün Yetenek Ayırımının Farkında Olmama:** Ailelerin bu ayrımı yapamamaları, çocuklar için gerçekçi ve sağlıklı hedefler oluşmasını zorlaştırmaktadır.

3. Bilinçlendirme ve Destek İhtiyacı

- **Ailelerin Eğitsel Sürece Dahil Edilmesi Gerekliliği:** Ailelerin bilinçlendirilmesi ve gerçekçi, uygun beklentilere yönlendirilmesi için okul ve ilgili kurumlarla birlikte yıllık çalışma planlarının yapılması gerektiği önerilmektedir.
- **BİLSEM ve Üstün Yetenekli Eğitimi Hakkında Bilinç Eksikliği:** Velilerin BİLSEM'i sadece notları yükseltme yeri veya kurs gibi algılamaları çocukların motivasyonunu olumsuz etkileyebilmektedir.
- **Sınav Dönemlerinde Aile Tutumları:** Bazı ailelerin sınav dönemlerinde çocuklarını BİLSEM'e göndermek istememeleri, bu çocukların BİLSEM'e yönelik ilgi ve motivasyonlarını kaybetmelerine yol açmaktadır.
- **Ekonomik Kaygılar ve Maddi Destek İhtiyacı:** Ailelerin maddi kaygılarının yüksek olması, çocukların özgürce seçim yapmasını engellemekte ve ailelerin maddi yüklerinin hafifletilmesi gerektiği ifade edilmektedir.
- **Uluslararası Platformlarda Destek:** Çocukların uluslararası yarışmalar ve eğitim fırsatlarına katılmaları için ailelerin bilinçlendirilmesi ve maddi-manevi desteklenmesi gerekmektedir.
- **Yıllık Planlamalar ve Eğitim:** Ailelerin süreçle ilgili bilinçlendirilmesi için yıllık planlar yapılması ve eğitim verilmesi gerekliği vurgulanmaktadır.
- **Gerçekçi ve Öğrenci Odaklı Yaklaşım:** Ailelerin, çocuklarının gerçek ilgi ve yeteneklerine göre yönlendirme yapması için desteklenmesi gerektiği ortaya konmuştur.

1.6. Üstün Zekâli ve Yetenekli Çocukların Eğitsel İhtiyaçlarının Karşılansında Okulların Yeterlilikleri

1. Yetersiz ve Parçalı Yönlendirme Hizmetleri

- **Rehberlik Hizmetlerinin Eksikliği:** Okullarda rehberlik sistemlerinin yetersiz olduğu, özellikle BİLSEM öğrencilerine yönelik yönlendirme ve destek çalışmalarının eksik kaldığı vurgulanmaktadır.
- **BİLSEM Öğretmenlerinin Rolü:** Okullardaki PDR (Psikolojik Danışma ve Rehberlik) uzmanları ve branş öğretmenleri yeterince yardımcı olamamakta, BİLSEM öğretmenlerinin yönlendirme ve psikolojik destek açısından daha etkili olabileceği ifade edilmektedir.
- **Bireysel Gelişim Dosyalarının Oluşturulamaması:** Öğrencilerin gelişimlerini takip eden kapsamlı bireysel dosyaların tutulmaması, bu çocukların ihtiyaçlarının sistematik karşılanmasını zorlaştırmaktadır.

2. Tanılama Süreçlerinde Objektiflik Eksikliği ve Dışsal Baskılar

- **Öğrenci Seçiminde Objektiflik Sorunu:** Tanılamada özellikle aday gösterme sürecinde veli, idare ve diğer dışsal baskıların etkisi olduğu, bu durumun tanılama sürecini objektif ve adil yapmaktan uzaklaştırdığı belirtilmiştir.

- **Baraj ve Kota Uygulamalarının Yetersizliği:** Yüzde 20 barajı gibi kriterlerin uygulanması ve değerlendirilmesinde netlik olmaması, uygulamada sorun yaratmaktadır. Baraj uygulamalarının kaldırılması veya iyileştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

3. Eğitim ve Hedef Belirleme Süreçlerinde Yetersizlik

- **Gerçekçi ve Mantıklı Hedefler Koyulamaması:** Öğrencilerin soruları ve ihtiyaçları okul yönetimi tarafından yeterince mantıklı ve anlamlı şekilde karşılanmamaktadır. Bu durum, öğrencilerin hedeflerine ulaşmalarında sıkıntılara yol açmaktadır.
- **Eğitim Kalitesinin Düşüklüğü:** Eğitim içeriğinin ve süreçlerinin öğrencilerin bireysel farklılıklarına yeterince uyum sağlamadığı, genel kalitenin artırılması gerektiği ifade edilmektedir.
- **Mantığa Dayalı Açıklamaların Eksikliği:** Öğrenciler sınavların ve eğitim süreçlerinin amaçlarını sorguladıklarında okullardan tatmin edici ve mantıklı açıklamalar alamamaktadırlar.

4. Eğitim Ortamlar Ve Eğitimin Bireyselleştirilmesi

- **Ders Çalışma ve Öğrenme Stratejilerinin Anlatılmaması:** Özellikle rehberlik servislerinin kişiye özel ders çalışma yöntemleri ve stratejilerini öğrencilere yeterince aktaramadığı belirtilmektedir.
- **İlgi ve Yeteneklerin Kaybolması:** Öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini kaybetmemesi için okulda proje temelli ve bireyselleştirilmiş eğitim programlarının eksikliği göze çarpmaktadır.
- **Özel Eğitim Alanlarında Öğretmenlerin Niteliği:** Proje temelli eğitim verecek öğretmenlerin yeterince donanımlı olmadığı, ayrıca bu öğretmenlerin belirli sınav ve projelerden geçerek göreve başlamalarının gerektiği düşünülmektedir.
- **Özel Okulların Yarattığı Rekabetçi Ortam:** Öğrenciler okul ortamlarının daha çok sınava ve rekabete odaklı olduğunu, bu yüzden ilgi ve yetenek gelişimine yeterince odaklanılmadığını ifade etmektedir.

1.7. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Eğitsel İhtiyaçlarının Düzenli Olarak Belirlenmesinde Sürdürülebilirliğin Sağlanması

1. Kurumsal ve Yapısal Düzenlemeler

- **İlgili Birimlerin Oluşturulması:** Üstün yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarının bireysel farklılıklar göz önünde bulundurularak değerlendirilmesi amacıyla okul ve il düzeyinde özel birimlerin (örneğin okul rehberlik servisi, okul rehberlik kurulu, il özel eğitim hizmetleri kurulu) oluşturulması gerekliliği vurgulanmaktadır.
- **BİLSEM ve RAM'ın Sürdürülebilirliği:** Rehberlik Araştırma Merkezleri (RAM), Destek Eğitim Odaları (DEO) ve BİLSEM'lerin doğrudan bütçe, yeterli bina, donanım ve materyalle desteklenmesinin sürdürülebilirlik için kritik olduğu belirtilmektedir. Fiziksel koşulların uygun olmaması durumunda BİLSEM açılmaması önerilmektedir.

- **Üst Kurulların Rolü ve Yetkilendirilmesi:** İl özel eğitim hizmetleri kurulunun üst düzeyde bu konuyu gündeme alması ve BİLSEM müdürlerinin de bu kurullarda yer alarak etkin karar alma süreçlerine dahil olması önerilmektedir.

2. Okul Yönetimi ve Koordinasyon

- **Öğretmenlere Müşavirlik:** Üstün yetenekli çocuklarla çalışan öğretmenlerin özel eğitim, üstün yetenekli çocuklar için farklılaştırma, zenginleştirme, hızlandırma ve ZEP'in (Zenginleştirilmiş Eğitim Programı) hazırlanması ve uygulanması konularında hizmet içi eğitimler alması ve müşavirlik desteği alabilecekleri üst kuruluşların kurulması gerekliliği belirtilmiştir.
- **Sistemik İzleme ve Değerlendirme:** Öğretmenlerin dönem başında öğrenci gözlem formları ve geri bildirim anketleri ile düzenli ihtiyaç analizleri yapması, ZEP dosyalarının sadece dosya olarak kalmayıp etkin şekilde uygulanması ve okul yönetimi tarafından takip edilmesi önemlidir.
- **Rehberlik ve Koordinasyonun Güçlendirilmesi:** Okullarda üstün yetenekli öğrenciler için özel bir birim kurulması, okul rehberlik servislerinin bu süreci takip etmesi ve okul rehberlik kurulunun aktif çalışması gerekmektedir.
- **Okul ile BİLSEM İşbirliği:** Okul ve BİLSEM öğretmenleri arasında koordinasyonun artırılması, öğrencilerin yetenek alanlarının düzenli taranması ve okulun sürece daha etkin dahil edilmesi önerilmektedir.
- **Takip ve motivasyon:** Okul idarecilerinin ZEP ve bireysel ihtiyaç takip süreçlerine hakim olması ve bunları denetlemesi gerekmektedir. Öğretmenlerin motive edilmesi ve desteklenmesi sürdürülebilirliğin önemli unsurlarındandır.

3. Öğrenci ve Ailenin Bütüncül Takibi

- **Bireysel Görüşmeler ve Değerlendirmeler:** İhtiyaçların bireysel olarak değerlendirilmesi için öğrenci ve öğretmen görüşmelerinin yapılması gereklidir.
- **Akademik ve Sosyal-Duygusal Gelişim İzlemesi:** Psikolojik danışmanların da sürece dâhil edilerek öğrencilerin sosyal-duygusal ihtiyaçlarının karşılanması sürdürülebilirlik için zorunludur.
- **ZEP Sürecinin Takibi:** ZEP uygulamaları ile öğrencinin yıl içindeki gelişimlerinin izlenmesi ve değerlendirilmesi önemlidir.
- **Aile Eğitimleri ve İşbirliği:** Ailelerin bilinçlendirilmesi, süreçlere dahil edilmesi ve desteklenmesi sürdürülebilirlik için gereklidir.
- **Farkındalık Çalışmaları:** Hem Onokulda hem toplumda üstün yetenekli çocuklara yönelik farkındalığın artırılması, ailelerin ve öğretmenlerin bu konuda bilinçlenmesi önemli görülmektedir.

4. Sistem ve Süreç İyileştirmeler

- **Standart Tanılama ve Değerlendirmede İyileştirmeler:** Sınıf öğretmenlerinin BİLSEMLer için aday gösterme sürecini doğru yönetebilmesi adına öğretmenlere hizmetiçi eğitimler verilmeli ve böylece öğretmenlerin objektif karar almalarına destek olunabilir.

- **Veri Paylaşımı ve Mezun Takibi:** Eğitim kapsamında ulaşılan amaçlarla ilgili verilerin paylaşılması, mezunların takip edilmesi sürdürülebilirliği artıracak uygulamalar olarak öne çıkmaktadır.
- **Uygulama ve Politika Arasındaki Kopukluk:** Bakanlık ve üniversiteler tarafından yapılan çalışmaların uygulamaya geçirilmesinde yaşanan zorluklara dikkat çekilmektedir.
- **Projeler ve Kariyer Destekleri:** TÜBİTAK gibi proje bazlı çalışmaların kariyer gelişimine katkısı vurgulanmaktadır.

5. Politikalar, Finansman ve Kaynaklar

- **Bütçe ve Kaynak Tahsisi:** RAM, DEO ve BİLSEM'lerin doğrudan bir bütçeye sahip olması, eğitim materyalleri ve donanım eksikliklerinin giderilmesi gerekmektedir.
- **Ekonomik Bağlılık ve Sürdürülebilirlik:** Sürdürülebilirliğin ekonomiye bağlı olduğu, finansal desteklerin sürekliliğinin sağlanması gerektiği ifade edilmektedir.

HEDEF 2: ÜSTÜN ZEKÂLİ VE YETENEKLİ ÇOCUKLARIN SOSYAL/DUYGUSAL DURUMLARINI VE ÖĞRETMENLERİN BU KONUSDAKİ YETERLİLİKLERİNİ BELİRLEMEK.

2.1. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Akranlarla İlişkisi

1. Sosyal İlişkiler ve Yalnızlık

- Bazı üstün zekâlı öğrenciler sosyal becerileri yüksek olmasına rağmen, özellikle duygusal alanda zorlanabilmektedir. Bu durum, akranlarıyla derin duygusal bağlar kurmada güçlük yaşanmasına yol açabilmektedir.
- Üstün yetenekli çocuklar genellikle okulun popüler sosyal gruplarına dâhil olamamaktadır. Arkadaş sayıları daha azdır ve ifadeleri karşı tarafça yanlış algılanabilmektedir.
- IQ seviyesi yüksek olan öğrenciler genellikle akranlarından birkaç yıl ileride olmaları nedeniyle akranlarını çocuksu ve basit düşünen bireyler olarak görebilmektedir. Üstün yetenekli çocukların ilgi alanları çoğunlukla akranlarının ilgi alanlarıyla örtüşmemekte, bu da ortak zemin bulmalarını zorlaştırmaktadır. Akranlarının gündemini “çocuksu” veya basit bulmaları sosyal ilişkilerde mesafe oluşturabilmektedir.

3. Akran Zorbalığı ve Dışlanma

- Üstün zekâlı öğrenciler, özellikle kendi okullarında akran zorbalığına maruz kalabilmekte; “Sen nasıl BİLSEM’lisin?” gibi ayrıştırıcı, dışlayıcı ifadelerle karşılaşabilmektedirler.
- Üstün yetenekli öğrencilerin yüksek adalet duyguları sınıf ortamında tepkiselliğe neden olabilmektedir.
- Anlaşılmadıkları veya dışlandıkları için birçok üstün yetenekli çocuk, arkadaş çevresini sınırlamakta ve yalnız kalmayı tercih etmektedir. Bu çocuklar yaşlılarıyla iletişim kurmakta zorlanırken, alt ve üst yaş gruplarıyla daha iyi etkileşimde bulunabilmektedir. Sosyal ihtiyaçlarını daha çok üst yaş gruplarıyla kurdukları iletişimle karşılamaktadırlar.

4. Okul ve Öğretmen Tutumlarının Etkisi

- Öğretmenlerin dışladığı öğrencilerin, akranları tarafından da zorbalığa uğradığı gözlemlenmektedir. Bu durum sosyal ilişkileri daha da olumsuz etkilemektedir.
- BİLSEM’de akran zorbalığı daha az görülmekte, öğrenciler benzer ilgi ve özelliklere sahip arkadaşlarıyla daha iyi anlaşmakta, kendilerini daha rahat ve tatmin olmuş hissetmektedirler. Bununla birlikte BİLSEM’de benzer özelliklere sahip akranlarla birlikteyken bazen sessizleşme ve ekran bağımlılığı gözlemlenmektedir.

5. Aile ve Kişisel Tutumların Etkisi

- Velilerin mükemmeliyetçi yaklaşımı çocukların kendilerini üstün görmelerine, akranlarını küçümsemelerine yol açabilmekte ve bu durum sosyal ilişkilerde çatışmalara neden olmaktadır.
- Bazı öğrenciler kendilerini farklı hissederek sosyal çevreden çekilmekte, bu da sosyal izolasyona ve yalnızlığa neden olmaktadır.

2.2. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Yetişkinlerle İlişkisi

1. İletişim Kalitesi ve Uyum

- Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların, akranlarına kıyasla yetişkinlerle daha sağlıklı ve etkili iletişim kurduğu gözlemlenmektedir. Bu öğrenciler, yetişkinlerin gündemine ve konuşma tarzına daha kolay uyum sağlayabilmekte, iletişimde daha başarılı olmaktadır.
- Çocukların duygusal anlamda kendilerini ifade etmekte zorlandıkları, yetişkinlerin sadece akademik başarı odaklı yaklaşımlarının zaman zaman öğrenci ile yetişkin arasında gerilim yaratabileceği belirtilmektedir.
- Ortaokul döneminde daha çok ortak planlamalar ve iş birliği görülebilirken, lise döneminde öğrenciler ailelerini ve yetişkinleri eleştirebilir veya reddedebilir. Bu gelişimsel farklılıklar, yetişkinlerle ilişkilerde dalgalanmalara yol açmaktadır.

2. Bağ Kurma ve Destekleyici İlişkiler

- Öğrenciler, kendilerini anlayan, ilgi alanlarına değer veren ve onları destekleyen yetişkinlerle olumlu ve güçlü bağlar geliştirmektedir. Bu tür ilişkiler, çocukların psikososyal gelişimleri için önem taşımaktadır.
- Akranlarla iletişimde zorlanan öğrencilerin, teneffüs gibi sosyal alanlarda yetişkinlerle iletişim kurmaya yöneldikleri gözlemlenmiştir. Bu durum, sosyal ihtiyaçlarını yetişkin ilişkileriyle karşılamaya çalıştıklarını göstermektedir.
- Öğrencilerin duygularını ve düşüncelerini yetişkinlere aktardıklarında, özellikle eleştiri durumlarında olumsuz tepkiler alabilecekleri; bunun da öğrencilerin kendini dışlanmış ve etiketlenmiş hissetmesine neden olabileceği belirtilmiştir.

2.3. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Duygusal Durumları

1. Duygusal İfade ve Hassasiyet

- Üstün zekâlı çocukların dışlanma, kaygı ve memnuniyetsizlik gibi duygular yaşadıklarını, bununla birlikte bu konularda yaşadıkları hassasiyetleri kendilerini görünür kılınacak kadar iyi ifade edemeyebilecekleri belirtilmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin üstün yetenekli çocuklarda olabilecek değişimleri dikkatle gözlemlemesi önemlidir.

- Sosyal ve duygusal becerileri tipik gelişim gösteren bireylere göre farklılık gösterebileceği için bazı durumlara tipik gelişim gösteren bireylerden daha farklı reaksiyon gösterebilirler.
- Üstün yetenekli çocuklar “Kimse Beni Anlamıyor” duygusu yaşamaktadır. Sıklıkla dile getirilen bu serzeniş, çocukların sosyal ilişkilerinde yaşadıkları iletişim sorunlarını ve yalnızlık hissini göstermektedir.
- Kendi farklılıklarının farkında olan çocuklarda duygusal karmaşa, bazen içe kapanma veya belirli kişilerle sınırlı duygu paylaşımı görülmektedir.
- Sosyal çevrelerinde beklentilerin yüksek olması, çocukların kendilerini üstün görmelerine ya da tam tersi içe kapanmalarına neden olabilmektedir.

2. Mükemmeliyetçilik

- Bu çocukların mükemmeliyetçilik, yalnızlık ve anksiyete gibi yüksek duygusal yükler taşıdığı, bu nedenle duygusal dayanıklılıklarını artırmaya yönelik etkinliklere ihtiyaç duydukları vurgulanmaktadır.
- Hem çevresel baskılar hem de kendilerindeki yüksek başarı beklentisi, çocuklarda yoğun stres ve tükenmişlik yaratabilmektedir.
- Başarısızlık durumlarında duygusal durumlarında ciddi çöküşler yaşadıkları, bunun özellikle mükemmeliyetçi yapıdaki çocuklarda daha belirgin olduğu aktarılmaktadır.
- Ailelerin beklentileri, çocukların duygusal durumları üzerinde doğrudan etkiye sahiptir. Aile kaynaklı mükemmeliyetçilik, çocukların kaygılarını ve duygusal yüklerini artırmaktadır.

2.4. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Sosyal ve Duygusal İhtiyaçlarının Karşılanmasında Öğretmenlerin Yeterlilikleri

1. Bilgi ve İlgi Düzeyi Yetersizliği

- Öğretmenlerin, üstün zekâlı ve yetenekli çocukların sosyal ve duygusal ihtiyaçlarını karşılamada yeterli bilgi ve ilgi düzeyine sahip olmadığı belirtilmektedir.
- BİLSEM öğretmenlerinin bu konuda daha aktif ve destekleyici olduğu, genel eğitim okullarındaki öğretmenlerin ise sosyal-duygusal destek konusunda daha pasif ve sınırlı kaldığı vurgulanmaktadır.
- Genel eğitimdeki öğretmenlerin özel yetenekli öğrencilerle ilgili özel bir eğitim almadıkları ve bu nedenle çocukların öğrenme hızlarına uygun stratejiler geliştirmekte zorlandıkları ifade edilmektedir.
- Öğretmenlerin yeterliliklerini artırmak için uygulama odaklı hizmet içi eğitimlerin verilmesi gerekliliği öne çıkmaktadır.

2. Akademik Başarıya Odaklanma ve Duygusal İhmal

- Öğretmenlerin çoğunlukla çocukların duygusal ve sosyal ihtiyaçlarını göz ardı edip sadece akademik başarılarına odaklandıkları, bu nedenle öğrencilerin bütünsel gelişiminin desteklenemediği ifade edilmektedir.
- Bilinçli öğretmenler tarafından bile derslerin sınav odaklı işlenmesi sebebiyle, özel yetenekli öğrencilere yönelik farklılaştırılmış uygulamalarda güçlük yaşandığı belirtilmiştir.

3. İletişim ve Aileyle İşbirliği

- Öğretmenlerin ve ebeveynlerin bakış açılarının öğrencilerin benlik saygısını etkilediği, bu nedenle öğretmenlerin çocukların duygu durumları hakkında bilgi sahibi olup velileri yönlendirebilmelerinin önemi vurgulanmaktadır.
- Öğretmenlerin sadece sınıf içi değil, aile ile iş birliği yaparak öğrencilerin sosyal ve duygusal ihtiyaçlarını karşılamada aktif rol üstlenmeleri gerektiği belirtilmektedir.

2.5. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Sosyal ve Duygusal İhtiyaçların Karşılanmasında Psikolojik Danışmanların Yeterlilikleri

1. Sistem, Kaynak ve İş Yükü Sorunları

- Okullarda görev yapan psikolojik danışman/rehber öğretmen sayısının yetersiz olduğu ve çok sayıda görevle aynı anda ilgilenmeleri gerektiği belirtilmektedir. Bu durum, üstün yetenekli öğrencilerin bireysel, sosyal ve duygusal ihtiyaçlarına yeterince zaman ve enerji ayırmalarını engellemektedir.
- Psikolojik danışmanların yeterliliklerini kullanabilecekleri uygun fiziksel ve organizasyonel ortamın olmaması da önemli bir engel olarak ifade edilmektedir.
- Mevcut durumda, psikolojik danışmanların üstün yetenekli çocuklarla ilgili destek çalışmaları bireysel çabalara dayanmakta, sistematik ve yaygın uygulamalar eksik kalmaktadır.
- Psikolojik danışmanlar için üstün yetenekli çocuklara yönelik özel eylem planları hazırlanmalı ve bu planların düzenli takibi sağlanmalıdır.
- Yalnızlık, anksiyete, uyum güçlüğü, depresyon, intihar düşünceleri gibi duygusal problemlerin üstün yetenekli çocuklarda daha yüksek görülmesi ihtimali nedeniyle bunların gözden kaçırılmaması gerektiği vurgulanmaktadır. Psikolojik danışmanların üstün yetenekli öğrencilerle düzenli bireysel görüşmeler yapması önerilmektedir.

2. Eğitim ve Bilgi Eksikliği

- Psikolojik danışmanların üstün zekâlı ve yetenekli çocuklara özgü sosyal ve duygusal ihtiyaçlar konusunda özel eğitimlerinin eksik olduğu vurgulanmaktadır.

- Bu alanda üniversitelerde verilen ders içeriklerinin derinlik bakımından yetersiz olduğu, dolayısıyla mezunların bu özel grubu tanıma ve destekleme kapasitesinin kısıtlı olduğu belirtilmiştir.
- RAM ve bazı okullarda üstün yetenekli çocukların sosyal-duygusal ihtiyaçlarını tanıma ve desteklemede yetkin danışmanların olduğu, ancak bu durumun yaygın olmadığı ifade edilmektedir.
- Psikolojik danışmanlara bu özel öğrenci grubu için gerekli eğitimlerin verilmesi gerekliliği vurgulanmıştır.

2.6. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Sosyal ve Duygusal İhtiyaçlarının Karşılanmasında Ailelerin Yeterlilikleri

1. Akademik Başarıya Odaklanma ve Duygusal İhmal

- Ailelerin çoğunlukla akademik başarıya odaklandığı, çocukların ilgi alanları ve sosyal-duygusal gereksinimlerinin ise ikinci planda kaldığı ifade edilmektedir. Bu durum, çocukların duygusal ihtiyaçlarının göz ardı edilmesine yol açmaktadır.
- Çocukların kurslardan kurslara taşınması ve yoğun akademik programlar nedeniyle duygusal ihtiyaçlarının ihmal edilmesi sıkça karşılaşılan bir sorun olarak belirtilmiştir.
- Ailelerin akademik anlamda farkındalık göstermekle birlikte, duygusal destek verme konusunda yeterli donanıma sahip olmadığı belirtilmiştir.

2. Eğitim ve Danışmanlık İhtiyacı

- Ailelerin çocukların sosyal ve duygusal ihtiyaçlarını tanıma ve bu ihtiyaçları karşılama konusunda yeterli farkındalığa sahip olmadığı vurgulanmaktadır. Özellikle “inşa etme” yani çocukların duygusal gelişimini destekleme ve güçlendirme konusunda eksiklikler mevcuttur.
- Ailelere yönelik sosyal ve duygusal ihtiyaçların tanınması ve bu ihtiyaçlara yönelik uygun destek yöntemlerinin öğretilmesi amacıyla eğitim programları düzenlenmesi gerekmektedir.
- Ailelerin desteklenmesi için ÜSYEM Veli Danışmanlığı biriminin açılması, velilerin, bu çocukların sosyal ve duygusal ihtiyaçlarını daha iyi anlayabilmesi için rehberlik ve danışmanlık hizmetlerine yönlendirilmesi önerilmektedir.
- Aileler tarafından çocuklara empoze edilen üstünlük algısının, çocukların iletişim sorunları yaşamamasına ve özgüven problemlerinin oluşmasına neden olduğu; çocukların kimlik sorunları yaşamamaları için ailelerin bilgilendirilmesi ve desteklenmesi gerektiği belirtilmektedir.

2.7. Sosyal ve Duygusal İhtiyaçlarının Karşılanmasında Öğretmenlerin Yeterliliklerinin Düzenli Olarak Belirlenmesinde Sürdürülebilirliğin Sağlanması

1. Sistem ve Model Geliştirme

- Kurumsal normlardan bağımsız olarak, üstün yetenekli bireylerle ilgili alanlarda çalışan kişi ve birimler arasında koordinasyon sağlanmalı; özel görevler ve sorumluluklar belirlenmelidir.
- PİKTES gibi mevcut başarılı modellerden esinlenerek, rehberlik hizmetlerinin ve desteğin sürdürülebilir şekilde devamını sağlayacak yapıların okullarda uygulanması önerilmektedir.

2. İzleme ve Değerlendirme Sistemleri

- Her öğrenci için yılda en az iki kez sosyal ve duygusal gelişim izleme raporu hazırlanmalı, bu sayede çocukların ihtiyaçları düzenli olarak takip edilmelidir.
- Okullarda “duygusal destek rehberliği” programları yapılandırılmalı ve etkin hale getirilmelidir.
- Düzenli aralıklarla ailelere geri bildirimler verilmeli, veli görüşmeleri yapılmalı ve sınıf öğretmenleri ile rehber öğretmenlerin bilinçlendirilmesi sağlanmalıdır.
- Üstün yetenek tanısı konulduktan sonra düzenli periyotlarda yapılandırılmış veli toplantıları ve destek görüşmeleri yapılmalı; ailelerin bilinçlendirilmesi ve aktif katılımı için eğitim programları düzenlenmelidir.

3. Yeterliliklerin artırılması

- Üstün yeteneklere yönelik eğitimlerin sadece üniversite düzeyinde değil, ilkokuldan liseye kadar tüm eğitim kademelerinde yaygınlaştırılması gerekliliği vurgulanmıştır.
- Düzenli çalıştay, panel, atölye ve seminerlerle öğretmen, psikolojik danışman ve ailelerin farkındalıklarının artırılması sağlanmalıdır. Bu etkinlikler disiplinlerarası ve iş birliği halinde yürütülmelidir.
- Öğretmenlere, rehber öğretmenlere ve psikolojik danışmanlara yönelik uygulama odaklı hizmet içi eğitimlerin planlanması ve yaygınlaştırılması önerilmektedir.
- Psikolojik danışmanların mevcut normlarının, üstün yetenekli öğrencilere yönelik çalışmalarda yeterli olmadığından hareketle, özel normlar ve öncelikler belirlenmelidir.
- Okullarda üstün yetenekli öğrencilerle ilgilecek öğretmen ve psikolojik danışmanların rol ve görev tanımları netleştirilmeli, koçluk ve mentörlük destekleri sunulmalıdır.

HEDEF 3: ÜSTÜN ZEKÂLİ VE YETENEKLİ ÇOCUKLARIN GENEL EĞİTİM OKULLARINDA DESTEKLENMESİ İÇİN OKULLARIN FİZİKSEL/FİNANSAL KAYNAKLARINI BELİRLEMEK

3.1. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Eğitsel İhtiyaçlarının Karşılanmasında Genel Eğitim Okullarının Fiziksel Koşulları

1. Donanım ve Materyal Eksiklikleri

- Bilgisayar, tablet, 3D yazıcı, akıllı tahta gibi teknolojik araç gereçler ya yetersiz ya da bazı okullarda hiç bulunmamaktadır. İnternet erişimi sorunları da bu durumu ağırlaştırmaktadır.
- Müzik dersleri için gerekli bağlama, piyano gibi enstrümanların bulunmaması; temel eğitim materyallerinin eksikliği dikkat çekmektedir.
- Bazı okullarda robotik atölyesi, sera, ahşap atölyesi gibi imkânlar bulunurken, diğerlerinde bu imkânlar bulunmamakta; bu durum fırsat eşitsizliğine yol açmaktadır.
- Özellikle devlet okullarının ekonomik olarak desteklenmesi gerekmektedir. Maddi imkânsızlıklar, fiziksel koşulların iyileştirilmesini engellemektedir.
- Materyali etkili kullanabilecek ve öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap verebilecek nitelikli öğretmen sayısı yetersizdir.

2. Çalışma Alanları ve Atölye Kullanımı

- Öğrencilerin bireysel ve sessiz şekilde çalışabilecekleri özel alanlar çok azdır veya yoktur. Bu durum, üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme hızına ve yöntemine uygun bir ortam sağlamamaktadır.
- Okullarda proje yapmaya uygun laboratuvar veya bağımsız çalışma alanları yetersizdir. Laboratuvar ve atölyelerin varlığına rağmen aktif kullanılmadığı; BİLSEM’lerde ise atölye ve materyallerin daha aktif ve verimli kullanıldığı belirtilmektedir.

3. Alternatif Eğitim Ortamları ve Kurumlar Arası İş Birliği

- Fen, matematik, doğa temalı okullar ve atölyeler, orman okulları gibi farklı eğitim ortamları önerilmektedir.
- Kodlama, akıl oyunları, yaratıcı drama, astronomi, medya okuryazarlığı gibi atölyelerin yaygınlaştırılması önem taşımaktadır.
- Sera, bahçe ve tarım etkinlikleri gibi ders dışı uygulamaların artırılması önerilmektedir.
- Gençlik merkezlerinde de üstün yeteneklilere yönelik atölyeler açılabilir.
- Her okulun belli atölyelere odaklanması, finansman ve kaynakların etkin kullanılmasını kolaylaştırabilir.

3.2. Genel Eğitim Okullarının Fiziksel İhtiyaçlarının Karşlanması İçin Öneriler

1. Bölgesel Proje Okulları ve Atölye Tabanlı Eğitim Modelleri

- Bölgesel düzeyde üstün yetenekliler için kaynaştırma-bütünleştirme proje okullarının açılması, her kademedeki bu tür okulların belirlenmesi önerilmektedir. Bu okulların atölye tarzı, donanımlı ve altyapı açısından yeterli olması gerektiği vurgulanmaktadır. Böylece öğrencilerin özel ihtiyaçları doğrultusunda farklılaşmış, proje ve uygulama odaklı öğrenme ortamları oluşturulabilir.
- Okullarda çocukların özel ilgi alanlarına yönelik “kuluçka merkezleri” veya küçük BİLSEM modelleri kurulması istenmektedir. Bu merkezlerin üretim ve çıktı odaklı, fiziki ve teknolojik açıdan donanımlı olması gerekliliği dile getirilmektedir.
- Okul içinde kullanılmayan veya işlevsiz alanların üstün yetenekli öğrenciler için bağımsız çalışma ve proje geliştirme alanlarına dönüştürülmesi önerilmektedir.
- Okulların fiziki donanımlarının planlanmasında atölye ve materyal ihtiyaçlarının önceden dikkate alınması gereği; yeni okul yapım süreçlerinde bu ihtiyaçların entegre edilmesi gerektiği önerilmektedir.

2. Maddi Kaynak Sorunları ve Destek Mekanizmaları

- Ödenek yetersizliği önemli bir sorun olarak görülmekte; velilerden maddi destek alınmasının mümkün olduğu ancak bunun saydam ve iyi yönetilmesi gerektiği belirtilmektedir.
- Okul bütçelerinden özel yetenekli öğrencilerin eğitimi için pay ayrılması, idarecilerin bu konuda bilinçlendirilmesi gereği vurgulanmaktadır.
- Atölye kurulumu ve malzeme temini için sponsorluklar, iş dünyası, belediyeler, bilim merkezleri ve STK’larla işbirliklerinin artırılması, bu kurumların fiziksel ve maddi destek sunması önerilmektedir.

3. Mevcut Kaynakların Kullanımı

- İl Millî Eğitim Müdürlükleri bünyesinde ihtiyaç havuzlarının oluşturulması önerilmektedir.
- Liyakatli personel seçimi ile alanında uzman kişilerin karar mekanizmalarına dahil edilmesinin önemi vurgulanmaktadır.
- Öğretmenlerin ve eğitim personelinin hizmet içi eğitimlerle donanımının artırılması gerektiği, bunun araç-gereç kullanımında etkinliği artıracığı ifade edilmektedir.
- Üniversite desteklerinin eksik olduğu, bu alanlarda işbirliklerinin artırılması gerektiği belirtilmektedir.

3.3. Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Eğitsel İhtiyaçlarının Karşılanmasında Genel Eğitim Okullarının Fiziksel İhtiyaçlarının Düzenli Olarak Karşılanmasında Sürdürülebilirliğin Sağlanması

1. Tespit ve Takip Mekanizmaları

- **İhtiyaçların Sistemik Belirlenmesi ve Takip Edilmesi:** Okulların çağın gereklilikleri ve atölye ihtiyaçlarının doğru biçimde belirlenip, bunların sistemik olarak kayıt altına alınması ve takip edilmesi gerekliliği vurgulanmaktadır. Bu, ihtiyaçların düzenli olarak güncellenmesini ve önceliklendirilmesini sağlar, plansızlık ve düzensizliklerin önüne geçebilir.
- **Denetim ve Geri Bildirim Mekanizmaları:** İhtiyaçların karşılanmasında denetim mekanizmalarının işlevsel hale getirilmesi, kaynakların doğru kullanımı ve planlamanın etkinliği açısından kritik görülmüştür. Öğretmenlerden düzenli geri bildirim alınarak ihtiyaçların güncel ve gerçekçi biçimde tespit edilmesi sağlanmalıdır.
- **Bütçe planlaması:** Bütçe planlamasında önceliklendirme yapılması ile kaynakların verimli kullanılması hedeflenmelidir.
- **Standart Oluşturma:** Fiziksel koşulların iyileştirilmesinde kurumlar arasında standartların belirlenmesi ve güçlendirilmesi gereği öne çıkmaktadır. Böylece her okulun ihtiyaçlarını sürdürülebilir biçimde karşılaması mümkün olur.

2. İşbirlikleri ve Paydaşlıklar

- **Yerel Yönetimler ve Belediyeler:** Belediyelerin eğitim bütçelerinin amacına uygun kullanılması gerektiği, böylece okulların fiziksel ihtiyaçlarının yerel düzeyde karşılanmasının önemine dikkat çekilmektedir. Yerel yönetimlerle işbirliği yapılarak maddi ve lojistik destek sağlanması sürdürülebilirliğin temel taşlarından biridir.
- **STK'lar ve İş Dünyası İşbirliği:** Bölgedeki paydaşlarla (iş adamı, sanatçı, STK vb.) yakın ilişkiler kurularak bütünleşmiş ekip çalışması yapılması önerilmiştir. Bu, hem kaynakların çeşitlendirilmesi hem de sosyal destek ağlarının güçlendirilmesi açısından önemlidir.
- **Okul-Veli-Sponsor İşbirliği:** Okul ve veliler arasındaki işbirliği, sponsorluklarla desteklenmeli; bu işbirliklerinin sürekliliği için sosyal ilişkilerde sağlıklı ve girişimci bir yaklaşım benimsenmelidir. Velilerin meslek alanları bazında destek sağlaması, girişimciliğin teşvik edilmesi önerilmektedir.
- **Üniversitelerle İşbirliği:** Üniversitelerle işbirliklerinin geliştirilmesi, eğitim politikalarının bu doğrultuda şekillendirilmesi önerilmektedir.
- **Kardeş Okul:** Okullar arasında kardeş okul sistemleri kurularak kaynak paylaşımı ve destek mekanizmalarının oluşturulması faydalı görülmektedir.

3. Eğitimde Mevcut Kaynaklara Duyarlılık:

- Eğitimde süreklilik ve sistemsal kesintilerin minimuma indirilmesi gerektiği, bu sayede fiziksel ve eğitsel yatırımların sürdürülebilirliğinin sağlanacağı vurgulanmaktadır.
- Öğrenciler, öğretmenler ve velilerin fiziksel ortamların önemini benimsemesi, bu alanlara duyarlılık ve sürekli katkı sağlaması sürdürülebilirliğe hizmet edebilir.
- Üstün zekâlı çocukların patent ve faydalı model gibi yaratıcı fikirlerinden okul yararına sürdürülebilir katkı alınması önerilmektedir.
- Öğretmenlerin eğitiminin sürekli desteklenmesi, yeni materyal ve teknolojilerin etkin kullanımı için gereklidir. Hizmet içi eğitimlerle öğretmenlerin donanımının artırılması, böylece fiziksel kaynakların verimli kullanılması önerilmektedir.

HEDEF 4: ÜSTÜN ZEKÂLİ VE YETENEKLİ ÇOCUKLARIN GENEL EĞİTİM OKULLARINDA DESTEKLENMESİ İÇİN MÜFREDAT FARKLILAŞTIRMA DURUMLARINI BELİRLEMEK

4.1. Genel Eğitim Sınıflarında İçerik Farklılaştırma Uygulamaları

1. İçeriğin Bireyselleştirilmesi ve Uyarlanması

- Genel eğitim sınıflarında üstün yetenekli öğrencilerin desteklenebilmesi için içeriklerin doğrudan aktarımı yerine, her sınıf ve öğrencinin özgün koşulları göz önüne alınarak uyarlanması gerekmektedir.
- Öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyi, bireysel ilgi ve farklılıkları doğrultusunda içerik planlaması yapılması, etkili bir farklılaştırma sürecinin temelini oluşturmaktadır.
- Bireyselleştirilmiş öğrenme planlarının hazırlanması, öğrenme sürecini öğrencinin ihtiyaç ve yeteneklerine göre özelleştirmekte; bu da motivasyon ve akademik başarı üzerinde olumlu etkiler yaratmaktadır. Öğretmenin bilişsel, duyuşsal ve akademik hazırbulunuşluğu tanıma becerisi ise farklılaştırılmış öğretimin en temel bileşenlerinden biridir.

2. Duyusal ve Bilişsel Zenginleştirme

- Üstün yetenekli öğrencilerin görsel, işitsel ve kinestetik gibi duyuşsal alanlara hitap eden farklı içeriklerle karşılaşmaları gerektiği belirtilmektedir. Akıllı uygulamalar, sesli-görsel materyaller ve dijital içerikler, bu süreci destekleyerek öğrenme deneyimini zenginleştirmektedir.
- Konuların yüzeysel biçimde değil, derinlemesine ele alınması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu yaklaşım, öğrencilerin dikkat ve ilgilerini sürdürmelerini sağlamakta ve bilişsel kapasitelerine uygun öğrenme ortamlarına katkı sağlamaktadır.
- Öğrencilere farklı disiplin alanlarını bir araya getiren projeler ve disiplinlerarası çalışmalar sunulması önerilmektedir. Bu tür uygulamalar, üstün yetenekli öğrencilerin analitik düşünme ve kavramlar arası bağlantı kurma becerilerinin gelişimini desteklemektedir.
- Doğa okulları, müze çalışmaları, laboratuvar gezileri ve sanal müze uygulamaları gibi yerinde öğrenme etkinlikleri önerilmektedir. Bu etkinlikler, bilgilerin yaşantıya dönüştürülmesini sağlayarak öğrenmenin kalıcılığını artırmaktadır.

3. Program Esnekliği ve Değerlendirme

- Heterojen sınıf yapılarında içerik ve süreç farklılaştırmasının uygulanmasında güçlükler yaşandığı ifade edilmektedir. Bu nedenle, destek odaları, bireysel çalışma saatleri, kulüp ve atölye zamanları gibi ayrı fiziksel alanlar ve zaman ayırmalı programlara ihtiyaç duyulmaktadır.
- Öğretim programlarının daha esnek hâle getirilmesi gerektiği belirtilmektedir. Özellikle öğrencilerin ilgi alanı dışındaki derslerde temel düzeyde eğitim alarak, zaman ve enerjilerini yetenekli oldukları alanlara yönlendirmeleri önerilmektedir.

- Maarif modeli kapsamında geliştirilen Zenginleştirilmiş Eğitim Programı (ZEP) örneklerinin sınıf ortamlarında uygulanabilir hâle getirilmesi önerilmektedir. Bu programlar, bireysel ilgi, ihtiyaç ve performansa dayalı farklılaştırmayı somut biçimde desteklemektedir.

4.2. Genel Eğitim Sınıflarında Süreç Farklılaştırma Uygulamaları

1. Öğrenme Sürecinin Öğrenci Merkezli Hale Getirilmesi

- Akran öğrenimi, öğrenci merkezli öğretim, problem temelli öğrenme ile yaparak ve yaşayarak öğrenme gibi öğrenci etkileşimine dayalı süreçler ön plana çıkmaktadır. Bu yaklaşımlarda öğretmen rehber konumunda yer alırken, öğrenci sürece aktif bir bilgi üreticisi olarak katılmaktadır.
- Drama, atölye çalışmaları ve grup içi iş birliğine dayalı etkinliklerin öğrenme sürecini zenginleştirdiği ifade edilmektedir. Bu tür etkinliklerin yalnızca bilişsel değil, aynı zamanda sosyal ve duyuşsal gelişimi de desteklemesi beklenmektedir.
- Öğrencilerin ilgi alanlarına uygun olarak bilim merkezleri, planetaryumlar gibi ortamlara düzenlenen gezilerin hem müfredatın zenginleştirilmesine hem de öğrenmenin içselleştirilmesine katkı sağladığı belirtilmektedir.
- Zaman yönetimi, paylaşım ve iş birliği gibi yaşam becerilerine yönelik etkinliklerin öğretim süreçlerine entegre edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Bu bağlamda, öğrenme ortamlarının yalnızca bilişsel değil, aynı zamanda duyuşsal gelişimi de destekleyecek şekilde çok yönlü olarak yapılandırılması önerilmektedir.
- Süreç sonunda öğrencilere sunulabilecek “ZEP/BEP Farkındalık Karnesi” gibi belgelerin, kazanımların somutlaştırılmasına ve öğrenci farkındalığının artırılmasına katkı sağlayacağı ifade edilmektedir.

2. Farklılaştırma Stratejileri

- Benzer ilgi alanlarına, hazırbulunuşluk düzeylerine veya öğrenme hızına sahip öğrencilerin esnek gruplar hâlinde çalışmalara yönlendirilmesi önerilmektedir. Bu yaklaşımın, öğrencilerin öğrenmeye yönelik motivasyonlarını artırdığı ve bireysel potansiyellerinin ortaya çıkarılmasına katkı sağladığı belirtilmektedir.
- Öğrencilerin hazır oldukları konularda daha ileri düzey içeriklerle buluşturulması gerektiği ifade edilmektedir. Bu doğrultuda, öğrenme sürecinin öğrencinin bireysel öğrenme temposunu esas alacak biçimde yapılandırılması önem taşımaktadır.
- İçeriğin zenginleştirilmesi amacıyla farklılaştırılmış ödevler, disiplinlerarası projeler, materyal destekli etkinlikler ve çeşitli öğretim tekniklerinin kullanılması önerilmektedir. Bu uygulamalar, öğrencilerin ilgi alanlarına yönelik derinlemesine öğrenme fırsatları elde etmelerini desteklemektedir.

3. Süreçte Esneklik ve Destek Mekanizmaları

- Öğrenci görüşleri, mevcut sistemin katı yapısının öğrenme süreçlerini sınırlayıcı bir unsur oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Örneğin, “Matematikte çok iyiyim ama Türkçeyi de zorunlu öğreniyorum” ifadesi, bireyselleştirilmiş ve esnek planlamalara olan gereksinimi açıkça göstermektedir. Bu bağlamda, öğrencilerin güçlü yönlerini desteklemelerini sağlayacak alternatif ve esnek öğrenme yollarının sunulması gerekmektedir.
- Öğrenme sürecinin, farklı okul ve kurumlardan alınan destekleyici derslerle çeşitlendirilmesi gerektiği ifade edilmektedir. Bu tür uygulamalar, öğrencilerin kendi bireysel öğrenme yollarını keşfetmelerine olanak tanımaktadır.
- Destek odalarının yalnızca özel eğitim ihtiyacı olan öğrenciler için değil, üstün yetenekli öğrenciler için de aktif biçimde kullanılması önerilmektedir. Bu alanlarda, alanında uzman eğitimcilerin rehberliğinde bireysel destek sunulması, öğrencilerin gelişimi açısından önem arz etmektedir.
- Öğretim sürecinin, öğrenci ve veli geri bildirimlerine dayalı olarak sürekli biçimde gözden geçirilmesi ve gerektiğinde yeniden yapılandırılması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu yaklaşım, esnek, öğrenen ve gelişime açık bir sistemin inşasına katkı sağlamaktadır.
- Yardımcı öğretmen desteğinin sağlanması ve atölye temelli öğretim modelinin yaygınlaştırılması, öğretim süreçlerinin çeşitlendirilmesine hizmet etmektedir. Bu uygulamalar, hem öğretmenin yükünü hafifletmekte hem de öğrencilerin birebir destek alma imkânını artırmaktadır.

4.3. Genel Eğitim Sınıflarında Ürün Farklılaştırma Uygulamaları

1. Bireysel Farklılıklara Uygun Ürünler

- Öğrencilerin ilgi alanlarına yönelik öğrenme süreçleri materyal eksikliği nedeniyle kısıtlanmaktadır. Harita, küre, deney malzemesi gibi araçların yeterince sağlanmaması, öğrencilerin ürün ortaya koyma süreçlerini olumsuz yönde etkilemektedir.
- Ürünlerin, öğrencilerin yaş düzeyi, hazırbulunuşluk seviyesi, ilgi alanı ve yeteneklerine uygun şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Örneğin, bir öğrenci hikâye yazarken, bir diğer öğrenci akademik metin üretmektedir. Bu süreçte öğrencilere ürün oluşturma aşamasında seçim hakkı tanınmalıdır.
- Öğrencilerin bireysel farklılıklarına uygun ödevlendirmeler yapılmalı ve özgün, yaratıcı projeler geliştirmelerine olanak tanınmalıdır. Ders anlatımı öncesinde öğrencilere hazırlık görevi verilmesi gibi ön öğrenmeye dayalı sorumluluklar önerilmektedir.
- Öğrencilerin bireysel eğitim planları çerçevesinde ürün geliştirmeleri teşvik edilmektedir. Bu yaklaşım, öğrenciye yönelik süreçlerin sistematik ve planlı şekilde yürütülmesini sağlamaktadır.

2. Yöntem, Teknik ve Ortam Farklılaştırması

- Ürünler, şiir, poster, drama, oyun, video, üç boyutlu model ve maket gibi çeşitli sunum biçimleriyle çeşitlendirilebilmektedir.
- Sınav odaklı sistemlerin yerine, proje tabanlı etkinliklerin artırılması gerekmektedir. Bu yaklaşım, öğrencilerin araştırma, analiz ve üretim becerilerini geliştiren önemli bir ürüne dönüştürme sürecini sağlamaktadır.
- Deneysel ve uygulamalı öğrenme yöntemleri, öğrencilerin edindikleri bilgileri somut ürünlere dönüştürme imkânını artırmaktadır. Sadece teorik öğrenmenin değil, somut öğrenme çıktılarının da desteklenmesi önem taşımaktadır.
- Barajlar, doğa alanları ve bilim merkezleri gibi yerlerde gerçekleştirilen gözlem ve uygulamalar yoluyla yaşanmışlığa dayalı ürünler oluşturulabilmektedir.
- Bilim fuarları, drama etkinlikleri ve eğlenceli bilim dersleri gibi deneysel ürünlerin sergilendiği ortamların oluşturulması, süreci hem motive edici hem de üretken kılmaktadır.

4.4. Program Farklılaştırma Uygulamalarının Sürekliliğinin Sağlanması

1. Sistematik İzleme ve Değerlendirme

- **İhtiyaç Belirleme ve Takip:** Gereksinimlerin belirlenmesi, bu gereksinimlere göre sürecin şekillendirilmesi ve çıktılara göre döngüsel bir sistem kurulmalıdır.
- **ZEP Takibi ve Raporlama:** Zenginleştirilmiş Eğitim Programlarının (ZEP) hazırlanması ve komisyonlarca yılda 3 kez raporlanarak rehberlik modülüne **yüklenmesi** ve böylece kurumsal bir hafıza oluşturulması vurgulanmaktadır.
- **Portfolyo Dosyaları:** Öğrencinin bireysel gelişimini belgeleyen portfolyo dosyaları ile süreç odaklı değerlendirme önerilmektedir.
- Projelendirme süreçlerine öğrencilerin aktif katılımının sağlanması, öğrencilerin fikir ve projelerinin desteklenmesi, bu projelere yönelik girişim merkezlerinin yaygınlaştırılması önerilmektedir.
- **Denetim ve Geri Bildirim:** Öğretmenlerden düzenli geribildirim toplanması, sürecin hem iç hem dış denetimle izlenmesi, değerlendirme sonuçlarının uygulamaya aktarılması önerilmektedir.
- **Okul İdaresinin Sorumluluğu:** Okul yöneticilerinin üstün yetenekli öğrencilerin sürecini takip etmesi ve idari düzeyde farkındalığın artması gerektiği ifade edilmektedir.

2. Müfredatın Esnekleştirilmesi ve Güncellenmesi

- Öğrenci merkezli yaklaşım gereği, öğretim programlarının katı sınırlarla sınırlandırılmaması, öğrencilere esnek alanlar sunması gerektiği belirtilmektedir.
- Çağın ve teknolojinin gereksinimlerine uygun olarak, öğretim programlarının her yıl gözden geçirilerek güncellenmesi önerilmektedir.

- Yapay zekâ, çağdaş mühendislik, bilim ve teknoloji temelli ders içeriklerinin öğretim programlarına entegre edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır.
- Sınıf öğretim programının değiştirilemediği durumlarda, üstün yetenekli öğrencilerin yarı zamanlı olarak farklılaştırılmış ayrı bir müfredata dâhil edilmesi önerilmektedir; bu uygulama, bireysel farklılıklara duyarlı ve sistem içinde esnek bir yaklaşım sunmaktadır.
- BİLSEM ve özel kursların yanı sıra, Halk Eğitim Merkezleri aracılığıyla da üstün yetenekli öğrenciler için zenginleştirici kursların açılması önerilmektedir.
- İstekli ve motive öğretmenlerin derinlemesine içerik çalışmaları yapması, böylece uygulamaların sahada tutarlılıkla sürdürülmesinin desteklenebileceği belirtilmektedir.

HEDEF 5: ÜSTÜN ZEKÂLI VE YETENEKLİ ÇOCUKLARIN GENEL EĞİTİM OKULLARINDAKİ İHTİYAÇLARININ KARŞILANMASINDA ÖĞRETMENLERE, PSİKOLOJİK DANIŞMANLARA VE AİLELERE SUNULACAK DESTEKLERİ BELİRLEMEK

5.1. Öğretmenlere Sunulması Önerilen Destek Eğitimler

1. Eğitim İçeriğinin Kapsamı

- **Üstün Yetenekli Öğrencileri Tanıma:** Üstün yetenekli öğrencilerin sosyal, duygusal ve bilişsel özellikleri, tanılama süreci ve ölçütleri, erken tanı, okul öncesi gelişim özellikleri, doğru kaynaklara yönlendirme konularında öğretmenlere eğitimlerin düzenlenmesi önerilmektedir.
- **Farklılaştırma ve Zenginleştirme Eğitimleri:** Öğretmenlerin görsel-ışitsel yöntemler, bireysel öğrenme ve hızlandırma gibi farklılaştırılmış öğretim tekniklerini etkili biçimde kullanabilmeleri, Zenginleştirilmiş Eğitim Programı (ZEP) hazırlama, uygulama ve izleme süreçlerine yönelik bilgi ve becerilerini geliştirebilmeleri, vaka analizi, örnek ders planları ve öğretim materyalleri gibi uygulama temelli içerikler aracılığıyla eğitim ortamlarını zenginleştirebilmeleri amacıyla farklı eğitimlerin sunulması önerilmektedir.
- **İletişim ve Motivasyon Eğitimleri:** Üstün yetenekli bireylerle etkili iletişim kurma ve motivasyon sağlama stratejilerinin kazandırılması; veli-öğretmen iletişimini güçlendiren yapıların kurulması ve randevu sistemi ile etkileşim yönetimi konusunda öğretmenlerin desteklenmesi; ayrıca öğretmenlerin duygusal yükünü azaltmaya yönelik rahatlatıcı etkinliklerin planlanması ve uygulanması önerilmektedir.

2. Yöntem ve Uygulama Biçimi

- **Uygulamalı ve Etkileşimli Eğitimler:** Eğitimlerde atölye çalışmaları, vaka analizleri, örnek olay çözümlerler, öğretmen-akademisyen iş birliğiyle gerçekleştirilen senaryo temelli oturumlar, proje üretimi, yarışma süreci yönetimi gibi sahaya dönük içeriklerin yer alması önerilmektedir.
- **Süpervizör ve Mentör Desteği:** Deneyimli öğretmenlerin diğer öğretmenlere danışmanlık sunarak bilgi ve deneyim paylaşımında bulunmaları; meslektaş paylaşım grupları aracılığıyla akran öğrenmesinin teşvik edilmesi; ayrıca süpervizör kontrolünde izleme, değerlendirme ve geribildirim süreçlerinin yapılandırılması önerilmektedir.
- **Dijital ve Hibrit Eğitim Uygulamaları:** Online ve yüz yüze yöntemlerin bir arada kullanıldığı hibrit eğitimlerin, Öğretmen Bilişim Ağı (ÖBA) gibi dijital platformlar aracılığıyla desteklenmesi; eğitim içeriklerinin dijitalleştirilerek sürekli erişime açık bir veri tabanı oluşturulması; ayrıca yapay zekâ, oyunlaştırma ve simülasyonlar gibi dijital öğretim araçlarının kullanımının teşvik edilmesi önerilmektedir.

3. Kurumsal Yapılanma ve Süreklilik

- **Üstün Yetenekliler Eğitiminin Yükseköğretim Düzeyinde Yapılandırılması:** Eğitim fakültelerinde “üstün yetenekliler eğitimi” anabilim dallarının açılması; lisans düzeyinde tüm branş programlarına, üstün yetenekli bireylerle çalışmaya yönelik modüllerin eklenmesi; ayrıca üniversiteler bünyesinde kuluçka merkezlerinin kurulması ve bu merkezlerde bilimsel araştırma ile yaygınlaştırma çalışmalarının yürütülmesi önerilmektedir. Öğretmenlere mikro sertifika programları, hizmet içi eğitimler ve mentörlük desteği sürdürülebilir şekilde sunulmalıdır.
- **Hizmet İçi Eğitimlerin Yaygınlaştırılması ve Sürekliliği:** Her kademe için öğretmenlere zorunlu ve sürekli hizmet içi eğitimlerin yapılandırılması; öğretmenlerin mesleki gelişimini desteklemek amacıyla çalıştay, seminer ve kongre gibi akademik temelli etkinliklerin sayısının artırılması; ayrıca Öğretmen Bilişim Ağı (ÖBA) platformunun içerik açısından zenginleştirilmesi ve periyodik olarak güncellenmesi önerilmektedir
- **Okul Tabanlı Uygulamalar:** Okullarda belirli dönemlerde üstün yetenekli öğrencilerle ilgili bilgilendirme seminerlerinin düzenlenmesi; öğretmen ve öğrencilerin BİLSEM gibi kurumlara yönelik gözlem gezilerine katılımının sağlanması; ayrıca destek eğitim odalarının tüm okullarda zorunlu olarak açılması ve bu odalarda görev alacak öğretmenlere özel yetenekliler eğitimi verilmesi önerilmektedir.

5.2. Psikolojik Danışmanlara Sunulması Önerilen Destek Eğitimler

1. Eğitim İçeriğinin Kapsamı

- **Üstün Yetenekli Öğrencileri Tanıma ve Anlama:** Psikolojik danışmanlara üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin bilişsel, duyuşsal ve sosyal özelliklerine yönelik kapsamlı eğitimlerin sunulması; ayrıca üstün zekâlı öğrencilerin danışmanlık sürecinde sergileyebilecekleri karmaşık duygu durumlarını ve zaman zaman süreci manipüle edebilme eğilimlerini fark edebilmeye yönelik mesleki farkındalığın artırılması önerilmektedir.
- **Danışmanlık Becerilerinin Geliştirilmesi:** Her öğrencinin potansiyelinin tanınması ve bireysel bir yol haritasının oluşturulabilmesi amacıyla psikolojik danışmanlara bireyselleştirilmiş danışmanlık tekniklerinin kazandırılması; ayrıca aile danışmanlığı, aile beklentilerinin yönetimi ve aile eğitimine yönelik destekleyici eğitimlerin verilmesi önerilmektedir.
- **Kariyer Rehberliği Becerilerinin Geliştirilmesi:** Psikolojik danışmanların kariyer planlama, yetenek alanlarının belirlenmesi ve yönlendirme becerilerinin geliştirilmesi; ayrıca tanılama süreçlerinde kullanılan test ve değerlendirme yöntemlerine ilişkin bilgi ve kaynaklara erişimin sağlanması önerilmektedir.

2. Yöntem ve Uygulama Biçimi

- **Uygulamalı ve Etkileşimli Eğitimler:** Eğitimlerde vaka çalışmaları, örnek olay incelemeleri ve simülasyon temelli uygulamalara yer verilmesi; probleme dayalı ve gerçek durumlardan yola çıkan etkileşimli oturumların düzenlenmesi; ayrıca saha deneyimlerinin artırılması amacıyla BİLSEM öğretmenleri ile iş birliği içinde öğrenci gözlemlerinin gerçekleştirilmesi önerilmektedir.
- **Dijital ve Hibrit Eğitim Uygulamaları:** Öğretmen Bilişim Ağı (ÖBA) platformu üzerinden dijital içeriklerin sunulması; yapay zekâ temelli vaka çözüm platformları ile süpervizyon destekli online seminerlerin düzenlenmesi önerilmektedir.

3. İşbirliği ve Süreklilik

- **İşbirlikleri:** Rehberlik ve Araştırma Merkezleri (RAM) ile okullar arasındaki bağı güçlendirilmesi; RAM bünyesinde velilerin danışabileceği uzman destek hatlarının kurulması; üniversitelerin Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik (PDR) bölümlerinde üstün yeteneklilere yönelik özel içerik geliştirme ve danışmanlık modelleri oluşturma yönünde ortak projelerin yürütülmesi; ayrıca üniversitelerle iş birliği içerisinde literatür taraması, akademik çalışmalar, seminer ve çalıştayların düzenlenmesi önerilmektedir.
- **Planlama ve takip sistemi:** Psikolojik danışmanlar için üstün yetenekli çocuklara yönelik özel eylem planlarının hazırlanması ve bu planların düzenli takibinin sağlanması, psikolojik danışmanların üstün yetenekli öğrencilerle düzenli bireysel görüşmeler yapması önerilmektedir.
- **Teşvik sistemleri ve görev tanımları:** Hizmet puanı, özlük haklarında iyileştirme ve mali teşvikler gibi mesleki gelişimi destekleyici sistemlerin geliştirilmesi; katılım sağlanan çalıştay, eğitim ve projelerin yalnızca mesleki değil, idari anlamda da karşılık bulmasının sağlanması; ayrıca Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik (PDR) hizmetlerinin etkinliğini artırmak amacıyla danışmanların görev tanımlarının netleştirilmesi ve asıl fonksiyonları dışında kalan nöbet, disiplin kurulu ve öğretmen yokluğunda sınıf idaresi gibi idari yüklerin kaldırılması ya da azaltılması önerilmektedir.

5.3. Ailelere Sunulması Önerilen Destek Eğitimler

1. Eğitim İçeriğinin Kapsamı

- **Üstün Yeteneklilikle İlgili Farkındalık:** Üstün zekâlı ve yetenekli bireylerin bilişsel, duygusal ve sosyal özellikleri, stereotiplerden uzak ve gerçekçi ebeveyn tutumları, tanılama süreci ile BİLSEM ve diğer destek modelleri, çocuklarının hakları konularında ailelere eğitimlerin düzenlenmesi önerilmektedir.
- **Sosyal ve Duygusal Destek:** Çocuğun duygusal ihtiyaçlarını fark etme ve empatik iletişim becerilerini geliştirme; çocuklarda görülen duygusal dalgalanmalar, yüksek duyarlılık, yalnızlık ve üstün yetenekli çocuklarda

karşılaşılan psikososyal zorluklara yönelik farkındalık oluşturma; çocuklara empoze edilen üstünlük algısının etkileri, çocuğun benlik algısı, özgüven ve öz disiplin gelişimini destekleme; ayrıca sosyal beceri eğitimi, akran ilişkileri ve çatışma çözme konularında ailelere destek sağlanması önerilmektedir.

- **Eğitim Sürecine Katılım:** Evde destekleyici öğrenme ortamının oluşturulması; etkili görüşme, iş birliği ve geri bildirim verme-alma becerilerinin geliştirilmesi; veli-öğretmen-öğrenci üçlü iş birliği modeline dayalı stratejilerin uygulanması; ayrıca öğretmenlerle aynı dili konuşarak eğitim süreçlerinde tutarlılığın sağlanması konusunda aile rehberliği önerilmektedir.
- **Kariyer Yönlendirme:** Çocukların akademik ve mesleki geleceklerine yönelik bilinçli rehberlik sağlanması; çocuğun potansiyelinin tanınması ve doğru yönlendirilmesi; ayrıca alternatif kariyer yolları, alan seçimi ile lise ve üniversite süreçlerine ilişkin ailelere bilgilendirme yapılması önerilmektedir.

2. Yöntem ve Uygulama Modelleri

- **Aile Eğitimleri:** BİLSEM, okul, üniversite veya halk eğitim merkezlerinde atölye çalışmalarının düzenlenmesi; tanılama sürecinin ardından ailelerin zorunlu eğitime tabi tutulması; hizmet içi eğitimlere ailelerin dâhil edilmesi; ayrıca Veli Akademileri formatında dönemsel eğitim programlarının uygulanması önerilmektedir.
- **Dijital Eğitimler ve Uzaktan Erişim:** Online modüller, mobil uygulamalar ve web tabanlı bilgilendirme sistemleri aracılığıyla içerik sunumlarının gerçekleştirilmesi; uzaktan seminerler, webinarlar ve çevrimiçi danışmanlık seanslarının düzenlenmesi; Aile Bilişim Ağı (ABA) benzeri dijital eğitim platformlarının geliştirilmesi; üniversiteler bünyesinde Aile Danışmanlık Birimlerinin kurulması; ayrıca film, kitap, video ve e-kitap önerilerinin sağlanması önerilmektedir.
- **Psiko-Eğitim Programları:** Ailelerin bir araya gelerek akran öğrenmesi temelli paylaşım ortamlarının oluşturulması; ailelerin deneyimlerini paylaşmaları ve duygusal destek gruplarının kurulması; ayrıca sivil toplum kuruluşları, belediyeler ve üniversitelerle iş birliği içinde modüler psiko-eğitim paketleri ve grup rehberliği uygulamalarının geliştirilmesi önerilmektedir.

5.4. Öğretmenlere, Psikolojik Danışmanlara ve Ailelere Sunulacak Desteklerin Sürdürülebilirliğine İlişkin Öneriler

1. Okul Akademisi Modeli

- Okul temelli akademi modeli çerçevesinde uygulama takibinin gerçekleştirilmesi ve eğitim içeriklerini düzenli olarak güncellenmesi önerilmektedir.

- Öğretmen, veli ve danışmanların ihtiyaçlarının belirlenmesi ve her okul tarafından kendi ihtiyaç analizine dayalı yıllık eğitim planlarının hazırlanması önerilmektedir.

2. Mesleki Gelişim Desteği

- MEB onaylı takvime bağlı bir eğitim sistematiği ve sertifikasyon modelinin uygulanması, öğretmen, rehber öğretmen ve velilere yönelik eğitimlerin tek seferlik değil, sistematik biçimde sunulması, eğitimlerin etkisinin ön test-son test uygulamalarıyla analizlerinin yapılması; eğitimlerin içeriklerinin periyodik olarak güncellenmesi önerilmektedir.
- Deneyimli öğretmen ve danışmanların, yeni başlayanlara mentorluk yapması önerilmektedir.
- MEB ve üniversitelerin ortaklığıyla uzun vadeli kariyer gelişimi planları yapılandırılmalıdır. Yüksek lisans ve uzmanlaşmaya dönük programlarla akademik gelişim desteklenmelidir.

3. Aile Katılımı

- Ailelerin eğitim sürecine aktif katılımını sağlayacak yenilikçi ve işlevsel modellerin geliştirilmesi, veli akademileri kurulması önerilmektedir.
- Çocuklarla birlikte gerçekleştirilen etkinlik tabanlı veli toplantılarının düzenlenmesi, ailelerin çocuklarıyla etkinliklere katılması ve bilgilendirme aralarının verilmesi önerilmektedir.
- Aile katılımını artırmak için STK, üniversite ve yerel yönetimlerle iş birliği yapılması önerilmektedir.

4. Eğitim Süreçlerinde İyileştirme ve Teşvik Mekanizmaları

- Öğretmen-veli-danışman etkileşimini kolaylaştıracak dijital platformların geliştirilmesi önerilmektedir.
- Sürekli geri bildirim mekanizmaları ile anket ve izleme raporları kullanılarak süreç iyileştirilmelerinin yapılması, geliştirilen modellerin alınan dönütler doğrultusunda esnetilerek iyileştirilmesi önerilmektedir.
- Bakanlık desteğiyle ilgili kurumların ZEP konusunda net ve uygulanabilir formatlar oluşturması, ZEP'in alt sınıflarda yaygınlaştırılması, farklı ilgi alanlarına göre yönlendirme yapılması önerilmektedir.
- Sınav odaklı sistemin dönüşümünün sağlanması; ayrıca genel eğitim okullarında hızlandırma, zenginleştirme ve proje uygulamalarının resmîyet kazanması önerilmektedir.
- Eğitim süreçlerine öğretmenler için ödül ve teşvik mekanizmalarının dâhil edilmesi; günlük ders saati sayısının azaltılması önerilmektedir.
- Norm fazlası öğretmenlere özel eğitim ve ZEP eğitimleri verilerek destek eğitim odalarında görev almaları sağlanabilir.

HEDEF 6: ÜSTÜN ZEKÂLİ VE YETENEKLİ ÇOCUKLARIN GENEL EĞİTİM OKULLARINDA DESTEKLENMESİ İÇİN DİĞER KURUM VE KURULUŞLARIN SUNABİLECEĞİ DESTEKLERİ BELİRLEMEK.

6.1. Genel Eğitim Okullarına BİLSEM Desteği

1. İş Birliği ve Mesleki Destek

- Genel eğitim okulları ile BİLSEM arasında yapısal, sürekli ve çok yönlü iş birlikleri kurulabilir.
- BİLSEM öğretmenleri, öğrenci tanılama sürecinde sınıf öğretmenleriyle koordinasyon sağlayabilir.
- BİLSEM öğretmenleri genel eğitim okullarında görevlendirilerek, ortak öğretim planlaması yapılabilir. Örnek ders planları ve modüller paylaşılabilir.
- BİLSEM öğretmenleri, bilgi ve deneyimlerini genel eğitim okullarındaki öğretmenlerle paylaşabilir, mentörlük çalışmaları yapılabilir.
- Hizmet içi eğitimler, atölyeler ve seminerler düzenlenerek, farklılaştırılmış öğretim ve zenginleştirme teknikleri öğretilebilir.
- Yaratıcı yazma, problem çözme ve bilimsel süreç becerileri gibi içerikler, akran öğretimi modelleri öğretmenlere aktarılabilir.

2. Öğrenci Odaklı Destek Faaliyetleri

- Genel eğitim öğrencilerinin BİLSEM'deki atölye etkinliklerine katılımı sağlanabilir.
- Yaz okulları ve zenginleştirilmiş öğretim kulüpleri oluşturulabilir.
- Akran öğretimi uygulamaları desteklenebilir.
- Proje üretimi, sergiler ve STEM temelli faaliyetler düzenlenebilir.
- Öğrenci performansları MEB sistemine yansıtılarak puan ve burs katkısı sağlanabilir.
- Okullarda mentörlük sistemleri ve süreci takip edecek öğrenci gelişim birimleri kurulabilir. Öğrencilerin kariyer planlaması, ilgi-yetenek takibi ve psikososyal destek sistemli hâle getirilmelidir.

3. Fiziksel Kaynak ve Altyapı Paylaşımı

- BİLSEM'in atölye, laboratuvar ve ekipmanları okullarla ortak kullanılabilir. Belirlenen günlerde malzeme ve alan paylaşımı yapılabilir.
- BİLSEM, gündüz saatlerinde diğer okullar tarafından da kullanılabilir. Servis ve ulaşım kolaylıkları sağlanabilir.
- Yaz okulları ve okul gezileri BİLSEM'e yönlendirilebilir.
- Ortak proje üretimi ve takibi gerçekleştirilebilir, meslek liseleriyle ortak projeler geliştirilebilir.

4. Farkındalık ve Bilgilendirme Faaliyetleri

- Tanılamada öğretmen farkındalığını artırmaya yönelik eğitimler düzenlenebilir.

- Okullarda BİLSEM hakkında bilgilendirme sunumları yapılabilir, öğretmen ve velilere yönelik tanıtım oturumları düzenlenebilir.
- Velilere BİLSEM planlamaları konusunda öncelik bilinci kazandırılabilir. BİLSEM'in sınav ve katkı puanı hakkında farkındalık artırılabilir.
- Eğitim fakültesi öğrencilerine BİLSEM'de gözlem yapma imkânı sağlanabilir. Öğretmen adaylarına BİLSEM'in işleyişi tanıtılabilir. Uygulamalı eğitim programları ve etkileşimli staj imkânları sunulabilir.

6.2. Genel Eğitim Okullarına Belediye ve STK Desteği

1. Fiziksel ve Mekânsal Destek

- Belediyelerin bilim merkezleri, kültür evleri, kütüphaneler, teknoloji atölyeleri gibi fiziksel alanları üstün yetenekli çocukların erişimine açılabilir.
- Okul dışı atölye, yarışma, sergi, etkinlikler için ulaşım, mekân ve teknik destek sağlanabilir.
- Belediyelerdeki gençlik merkezleri aktif hale getirilerek atölyeler okullara açılabilir.
- TÜBİTAK destekli Bilim Merkezleri kurulabilir ve özel yetenekli öğrenciler için atölye katılımında ayrıcalıklar sunulabilir.

2. Maddi Destek ve Proje Fonları

- STEM, çevre, sanat, kültür projeleri için yerel düzeyde belediye hibeleri ve proje fonları tahsis edilebilir.
- Belediyeler sponsorlar bularak şenlik, yaz kampı, kültürel gezi gibi organizasyonlar düzenleyebilir.
- STK'lar burs, proje desteği ve maddi yardımlarla üstün zekalı çocukların eğitimine katkı sağlayabilir.
- Belediyeler ve STK'lar ücretsiz ya da indirimli kurslar, kulüpler ve yaz okulları sunabilir.
- Ülke çapı etkinliklere ücretsiz katılım için ulaşım ve finans desteği sağlanabilir.
- Üstün yetenekli öğrencilerin ailelerine maddi destek ve rehberlik sağlanabilir.

3. Eğitim Programları ve Atölyeler

- Liderlik, sosyal girişimcilik, küresel vatandaşlık, eleştirel düşünme gibi alanlarda özel programlar sunulabilir.
- Yaz/kış okulları, bilim, sanat kampları, yaratıcı düşünce akademisi, kodlama okulu gibi uzun dönemli programlar organize edilebilir.
- Robotik, 3D eğitimler gibi ilgi alanlarına yönelik teknik eğitimler verilebilir.
- Çocukların farklı kurslara ücretsiz erişimi için kart uygulamaları hayata geçirilebilir.
- Üniversitelerden akademisyenler getirilerek öğrenci-uzman buluşmaları düzenlenebilir.

4. Sosyal ve Kültürel Katılım

- “Geleceğin Bilim İnsanları”, “Genç Girişimciler” gibi tematik yarışmalar düzenlenebilir.
- Tiyatro, kısa film, aktif katılımlı atölyeler ve akademisyen-öğrenci buluşmaları sağlanabilir.
- Büyükşehir belediyeleri BİLSEM’lerin yılsonu sergileri düzenlemelerini destekleyerek tanıtım yapabilir.
- Belediyeler ve STK’lar çocukların ihtiyaçlarını analiz ederek hedefe yönelik çalışmalar yapabilir.

6.3. Genel Eğitim Okullarına Üniversite Desteği

1. Öğrencilere Akademik Destek ve Mentörlük

- Üniversite akademisyenleri üstün yetenekli öğrencilere proje danışmanlığı yapabilir ve mentörlük sağlayabilir. Üniversiteler tarafından akademisyen, mühendis, sanatçı gibi uzmanlarla öğrencilerin eşleştirilerek danışmanlık sunmaları sağlanabilir.
- Lisansüstü öğrencilerle araştırma ve etkileşim temelli uygulamalar yürütülebilir.
- Üniversitelerde görevli akademisyenlerle öğrencilerin birebir buluşması ve rehberlik sağlanması mümkündür.
- Üniversitelerde “BİLSEM temsilcisi” veya öğrenci toplulukları oluşturularak, üstün yetenekli öğrencilerin üniversite ile köprü kurması desteklenebilir.
- Üniversite gezileri düzenlenerek BİLSEM öğrencileri ile üniversite öğrencilerinin deneyim paylaşımı sağlanabilir.

2. Öğretmen Yeterliliğini Geliştirme

- Eğitim Fakülteleriyle iş birliği yapılarak, üstün yetenekliler için öğretim stratejileri geliştirme, uygulama ve değerlendirme süreçleri birlikte yürütülebilir.
- Eğitim fakültesi öğrencilerinin BİLSEM’de staj yapması ve gözlem çalışmaları yapması sağlanabilir. Bu sayede öğretmen adaylarının üstün yeteneklilere yönelik pedagojik yeterlilikleri artırılabilir.
- Akademisyenler tarafından BİLSEM ve genel eğitim öğretmenlerine yönelik hizmet içi eğitim, seminer ve konferanslar düzenlenebilir.
- Üniversitelerde üstün yetenekli öğrencilerin eğitimine yönelik yüksek lisans ve doktora programları desteklenebilir.
- BİLSEM öğretmenlerinin üniversitelerde bazı uygulamaya dönük dersleri vermesi sağlanabilir.

3. Uygulama İmkanları

- BİLSEM ile üniversiteler arasında protokoller geliştirilerek öğrencilerin üniversite olanaklarından daha etkin faydalanması sağlanabilir.

- Üniversite laboratuvarları, çeşitli uygulama alanları ve araştırma merkezleri, kütüphane gibi çeşitli birimler üstün yetenekli öğrenciler tarafından kullanılabilir.
- Öğrenciler üniversitede misafir öğrenci olarak bilimsel araştırmalar yapabilir. Teknopark ve benzeri girişimcilik merkezleri aracılığıyla öğrencilere yenilikçi projelerde yer alma fırsatları sunulabilir.
- Üniversitelerin eğitim, araştırma ve uygulama süreçlerine BİLSEM öğretmenleri ve öğrencileri dahil edilebilir.
- Üniversiteler bünyesinde BİLSEM örnek projeler oluşturulabilir ve uygulama alanı sağlanabilir.

6.4. Kurum ve Kuruluşların Desteğinin Sürdürülebilirliğine İlişkin Öneriler

1. Kurumsal İşbirlikleri

- Kurumlar arası protokoller ve yıllık eylem planları yıllık olarak güncellenerek desteklerin sistematik ve düzenli olması sağlanabilir.
- İl ve ilçe düzeyinde “Üstün Yetenekliler Danışma Kurulu” veya üst düzey koordinasyon birimleri kurulmalı; bu sayede tüm paydaşlar (okullar, BİLSEM, RAM, üniversiteler, yerel yönetimler, STK’lar) aynı platformda işbirliği yapmalıdır.
- Uluslararası kurum ve kuruluşlarla protokoller hazırlanarak dış kaynaklı iyi uygulamalar ve destekler alınabilir.
- Üstün yetenekli öğrencilere karşılıksız burs verilebilir, mezuniyet sonrası istihdam imkanı sağlanabilir.
- Üstün yetenekli öğrenciler için üniversitelerde özel kontenjanlar oluşturulabilir.

2. Fiziksel Kaynakların ve Maddi Desteğin Sürekliliği

- Belediyeler bilim-sanat-tasarım atölyeleri, kodlama ve robotik merkezleri, doğa kulüpleri gibi altyapıları sürekli erişime açabilir.
- Okul kütüphanelerinin dijitalleştirilmesi ve deney köşeleriyle zenginleştirilmesi sağlanarak sürdürülebilir öğrenme ortamları oluşturulabilir.
- BİLSEM gibi merkezlerin altyapısı diğer okullar ve kurumlarla protokol kapsamında ortak kullanılabilir.
- Belediyeler ve STK’lar aracılığıyla TÜBİTAK, Erasmus+, Kalkınma Ajansı gibi ulusal ve uluslararası fonlara erişim sağlanabilir, bunlar için danışmanlık verebilir.
- Sponsor ve fon bulma faaliyetleri organize edilerek maddi kaynak sürekliliği sağlanabilir.
- Belediyeler, ulaşım, mekan, ekipman, burs ve ücretsiz/indirimli kurslar için kalıcı destek sunabilir.

3. Proje ve Programların Sürekliliği

- Durum tespiti yapılarak öncelikli ihtiyaçlar net belirlenmeli, kaynaklar bu alanlara odaklanmalıdır.
- Ortak projeler ve etkinlikler dijital platformlar üzerinden (örneğin Yetenek Takip Sistemi) yönetilebilir ve katılım artırılabilir.
- Eğitim yöneticileri, öğretmenler, aileler ve öğrenciler sürece bireysel olarak sahip çıkmalı, aktif rol almalıdır.
- Okullarda ve diğer kurumlarda planlamalar öğrencilerle ve ailelerle birlikte yapılmalı, böylece sürdürülebilirlik ve sahiplenme artırılmalıdır.
- Yönetmeliklerde üstün yetenekli çocuklara yönelik düzenlemeler yapılarak hakların korunması ve uygulanması garanti altına alınmalıdır.
- Köy okullarındaki üstün yetenekli bireylerin merkez okullara ulaşımı için servis imkânları sağlanmalıdır.
- Üstün yetenekli öğrencilerin tüm eğitim kademelerine ve sosyal etkinliklere eşit erişimi sağlanmalıdır.

GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

29 Nisan 2025 tarihinde Ondokuz Mayıs Üniversitesi Üstün Zekâlı ve Yetenekli Bireylere Yönelik Eğitim Uygulama ve Araştırma Merkezi (ÜSYEM) öncülüğünde, Samsun Büyükşehir Belediyesi ve Samsun İl Milli Eğitim Müdürlüğü iş birliğiyle düzenlenen “Samsun Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocuklar Çalıştayı”, üstün yetenekli bireylerin genel eğitim okullarında desteklenmesine yönelik politika ve uygulama önerilerinin geliştirilmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalıştaya akademisyenler, öğretmenler, okul yöneticileri, üstün yetenekli çocukların ebeveynleri ve BİLSEM mezunu üniversite öğrencilerinden oluşan toplam 90 katılımcı aktif katkı sunmuştur.

Çalıştayda oluşturulan tematik çalışma grupları, belirlenen altı hedef doğrultusunda üstün yetenekli çocukların akademik, sosyal-duygusal, fiziksel ve müfredat temelli gereksinimlerini çok boyutlu olarak ele almıştır. Her masa sorunları, çözüm önerilerini ve sürdürülebilir uygulama stratejilerini tartışmıştır. Sürece akademik derinlik ve uygulama gerçekliği kazandıran bu yöntem, çalıştay çıktılarının somut ve uygulanabilir bir çerçevede şekillenmesini sağlamıştır.

Çalıştayda elde edilen çıktılar, aşağıdaki yönleriyle öne çıkmaktadır:

Durum Tespiti: Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların akademik başarılarının bireysel farklılıklara bağlı olarak değişkenlik gösterdiği; motivasyon düşüklüğü, öğretim programı uyumsuzluğu ve öğretmen bilgi eksikliği gibi etkenlerin bu başarıyı etkilediği belirlenmiştir. Sosyal-duygusal gereksinimlerinin ise öğretmenler ve aileler tarafından sıklıkla göz ardı edildiği, bu alanda bilinçlendirme ve destek ihtiyacının yüksek olduğu vurgulanmıştır. Öğretmenlerin farklılaştırma ve zenginleştirme uygulamalarına ilişkin bilgi eksiklikleri çalıştayın önemli bulguları arasında yer almıştır.

Uygulama Süreçleri: Zenginleştirilmiş Eğitim Programları (ZEP) ve müfredat farklılaştırma uygulamalarının öğretmen yeterliliklerine, okulun fiziki imkânlarına ve yönetsel destek düzeyine bağlı olarak sınırlı kaldığı görülmektedir. Öğretmenlere yönelik uygulama temelli, sınıf içi örneklerle dayalı, üstün yetenekli öğrencilerle çalışma odaklı eğitimlerin düzenlenmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

Eğitim Ortamları: Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların genel eğitim sınıflarında desteklenebilmesi için fiziksel donanım ve materyal eksikliklerinin giderilmesi, atölye ve bireysel çalışma alanlarının yaygınlaştırılması önerilmektedir. Okulların yapısal olarak üstün yetenekli öğrencileri destekleyecek esnek öğrenme ortamlarına dönüştürülmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Destek Hizmetleri ve Kurumsal İşbirliği: Öğretmen, psikolojik danışman ve ailelere yönelik kapsamlı destek ve rehberlik hizmetlerinin geliştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. BİLSEM, üniversiteler, STK'lar ve yerel yönetimlerin sürece aktif katılımı ve iş birliği önerilmektedir.

Sürdürülebilirlik ve İzleme Süreçleri: Uygulamaların sürdürülebilirliğini sağlamak için okul içi ve il düzeyinde izleme-değerlendirme sistemlerinin kurulması, düzenli ihtiyaç analizlerinin yapılması gerekmektedir. Öğretmen ve psikolojik danışmanların desteklenmesi, ZEP uygulamalarının sistematik şekilde izlenmesi ve ailelerin bilinçlendirilmesi sürdürülebilirliğin temelini oluşturmaktadır.

Politika Önerileri: Üstün yetenekli bireylerin eğitimiyle ilgili politika belgeleri oluşturulmalı, tanılama ve destek süreçlerinde iyileştirmeler sağlanmalıdır. Eğitim sisteminin sınav odaklı yapısı gözden geçirilmeli; bireysel farklılıkları temel alan esnek, kapsayıcı ve yetenek odaklı yaklaşımlar benimsenmelidir.

Sonuç olarak çalıştay, üstün yetenekli bireylerin genel eğitim okullarında etkili biçimde desteklenmesine yönelik kapsamlı bir durum analizi sunmuş; somut, uygulanabilir ve sürdürülebilir çözüm önerileri geliştirilmesini mümkün kılmıştır. Çalıştayın çok paydaşlı yapısı, farklı bakış açılarının birleşmesini ve sorunların farklı boyutlarıyla değerlendirilmesini sağlamıştır. Genel olarak çalıştay, üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin eğitim süreçlerine ilişkin mevcut durumun çok yönlü analizine olanak tanıyan, uygulanabilir çözüm önerileri içeren ve karar alıcılara yol gösterici nitelikte çıktılar sunan nitelikli bir süreç olarak değerlendirilmiştir. Elde edilen bulguların, yerel ve ulusal eğitim politikalarına katkı sağlama-yağı öngörülmektedir.

SONSÖZ

Üstün yetenekli bireylerin eğitimi, ülkemizin bilimsel ve toplumsal gelişimi açısından stratejik bir önem taşımaktadır. Bu doğrultuda düzenlenen **Samsun Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocuklar Çalıştayı**, alanın güncel ihtiyaç ve beklentilerini ele alarak nitelikli veri üretimine katkı sağlayan önemli bir bilimsel etkinlik olmuştur.

Çalıştayın planlanması, yürütülmesi ve raporlaştırılması süreçlerine katkı sunan tüm kurum ve paydaşlara teşekkür ederiz. Akademik bilgi ve deneyimleriyle çalıştaya değer katan üniversitelerimizin öğretim üyelerine; sahadaki uygulamalarıyla sürece katkı sağlayan öğretmenlerimize; ilgili kamu kurumları, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerine; ayrıca değerlendirmeleriyle çalışmanın kapsamını zenginleştiren tüm katılımcılara teşekkürlerimizi saygıyla arz ederiz.

Merkezimiz, üstün yetenekli bireylerin erken yaşlardan itibaren bilimsel temelli programlarla desteklenmesine yönelik çalışmaların güçlendirilmesini ve paydaşlar arası iş birliğinin kurumsallaştırılmasını temel sorumlulukları arasında görmektedir. Bu raporun, üstün yetenekliler eğitimi alanında yürütülecek çalışmalara katkı sağlayacağına ve politika geliştirme süreçlerine yol gösterici nitelikte olacağına inanmaktayız.

Çalıştayın gerçekleştirilmesinde emeği bulunan tüm kişi ve kurumlara tekrar teşekkür eder, katkılarının alana uzun vadeli değer katmasını temenni ederiz.

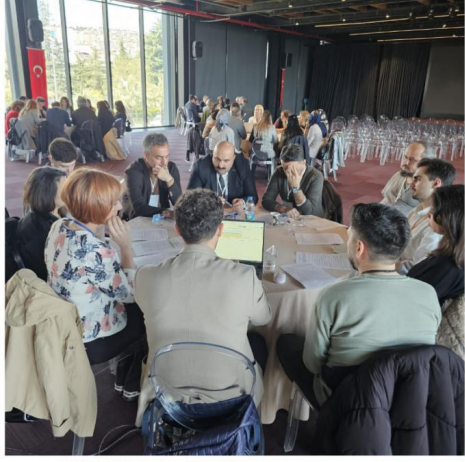
Doç.Dr. Meryem VURAL BATIK
ÜSYEM Merkez Müdürü

Dr.Öğr.Üy. Melek BABA ÖZTÜRK
ÜSYEM Merkez Müdür Yardımcısı

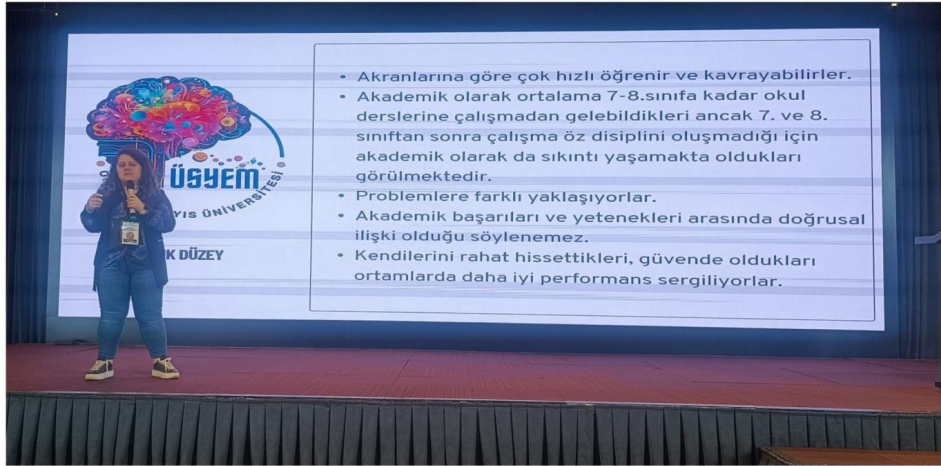
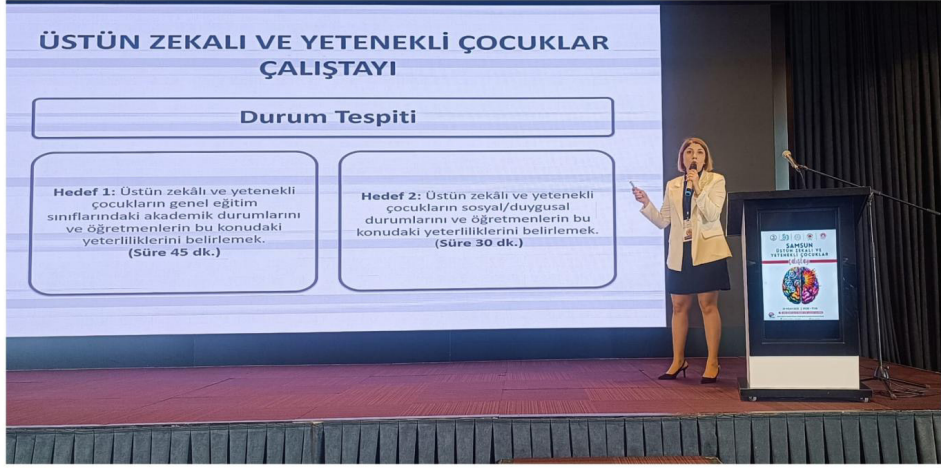
ÇALIŞTAY FOTOĞRAFLARI

T.C.
ONDOKUZ MAYIS ÜNİVERSİTESİ

ÜSYEM

Üstün Zekalı ve Yetenekli Bireylere Yönelik Eğitim
Uygulama ve Araştırma Merkezi

